

Ərəb dilinə dair 100 sual

Ərəb dilinə dair 100 sual

İştirak edənlər:

Professor Dr. Mahmud İsmayıl Saleh

Professor Dr. Saleh bin Həməd
Əl-Suheybani

Professor Dr. Saleh bin Fəhd Əl-Asimi

Professor Dr. Mahmud bin Abdullah
Əl-Mahmud

Dr. Əbu Bəkr Abdullah Əli Şüeyb

Dr. Aqil bin Hamed Əl-Şamri

Dr. Əli Əbdül Möhsün Əl-Hüdeybi

Dr. İsa bin Ovda Əl-Şərfi

Dr. Mohamed Abdelkhaleq
Mohamed Fadl

Dr. Hidayət İbrahim Şeyx Əli

Baxış:

Professor Dr. Mahmud İsmayıl Saleh

Dr. Rəşid bin Əbdülrehman Əl-Duveyş

Layihə meneceri:

Dr. Mohamed Abdelkhaleq

Mohamed Fadl

Baxış və Nəzarət:

Professor Dr. Abdullah bin Saleh Əl-Vaşmi

Tərcüməçilər:

Bayramlı Məhəmməd Əliyar oğlu

Sabirov Əbdülbəsit Nureddin oğlu

Redaktorlar:

Hüseynova Ülviyyə Nəriman qızı

Xalıqova Günay Pərvaz qızı

Ərəb dilinə dair 100 sual

ح / مجمع الملك سلمان العالمي للغة العربية، ١٤٤٦هـ
مجمع الملك سلمان العالمي للغة العربية
١٠٠ سؤال عن اللغة العربية (بالنسخة الأذربيجانية).
/ مجمع الملك سلمان العالمي للغة العربية -
الرياض، ١٤٤٦هـ

١٢٥ ص؛ ١٧ × ٢٤ سم - (الأدلة والمعلومات؛ ٤٣)

رقم الإيداع : ١٤٤٦/١١٨١٢

ردمك : ٠٠-٣٣-٤٩٨-٨٠٣-٩٧٨

لا يسمح بإعادة إصدار هذا الكتاب، أو نقله في أي شكل أو وسيلة، سواء أكانت إلكترونية أم يدوية، بما في ذلك جميع أنواع تصوير المستندات بالنسخ، أو التسجيل أو التخزين، أو أنظمة الاسترجاع، دون إذن خطي من المجمع بذلك.

الآراء الواردة في هذا الكتاب تمثل رأي المؤلف، ولا تعكس - بالضرورة - رأي المجمع.

Bu nəşr Akademiya tərəfindən hədiyyə olaraq təqdim edilir və onun çoxaldılmasına, çap edilib yayımlanmasına və ya kommersiya məqsədilə yayılmasına icazə verilmir.

Mündəricat

Məzmun	Səh
Akademiyanın Sözü	13
1. Ərəb dili hansı dillər qrupuna mənsubdur?	16
2. Ərəb dilində ilk müasir lüğət hansıdır?	17
3. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün faydalı ən yaxşı lüğət hansıdır?	18
4. Ərəblər yazını nə vaxt öyrəniblər?	19
5. Ərəbcə yazılmış ən qədim mətn hansıdır?	20
6. Çap olunmuş ərəb hərflərinin tarixi, nə vaxtdan başlayır?	21
7. Ərəb dilində, ilk qrammatik əsərin müəllifi kimdir?	22
8. Filoloqlarla fikir mübadiləsində müvəffəqiyyət qazanmaq üçün ərəb-İslam mədəniyyətindən nə qədər öyrənilməlidir?	23
9. Ərəb dili öyrənilərə təklif edəcəyim və ya dərs kitabına daxil edə biləcəyim hansı maarifləndici nümunələr vardır?	24
10. Ərəb dilində sözə başlayarkən deyilməsi münasib olan sözlər və ifadələr hansılardır?	25
11. Ərəb dilli olmayanlar üçün ərəb dilini tədris edən müəllimin mədəniyyətini də öyrətməsi niyə önəmlidir?	26

Məzmun	Səh
12. Müəllim tərəfindən ünsiyyət metodu ideyasına əsaslanaraq istifadə edilə biləcək üsul və tədbirlər hansılardır?	27
13. Dünyada birinci və ya ikinci rəsmi dili ərəb dili olan dövlətlər hansılardır?	28
14. Oxuduğum və ya eşitdiyim hər sözü başa düşməliyəmmi? Ərəb dilindəki hər sözün öz dilimdəki qarşılığını bilməliyəmmi?	29
15. Dünya dilləri arasında ərəb dilinin mövqeyi nədir?	30
16. Ərəb dilinin müəllimsiz sərbəst şəkildə öyrənmək mümkündürmü?	31
17. Ərəb dilinə təsir etmiş dillər hansılardır?	32
18. Rəsmi dillərinin ərəb dili olduğu qeyri- ərəb dövlətləri hansılardır?	33
19. Ərəb dilini rəsmi dil kimi qəbul edən beynəlxalq təşkilatlar hansılardır?	34
20. Ərəb dili dünya təşkilatlarının hamısında tanınırmı?	35
21. Dünyada ərəb dilində danışanların sayı nə qədərdir?	36
22. Ərəb dilini necə öyrəmək?	37
23. Ərəb dili öyrənməyin ən asan üsulları hansılardır?	38
24. Ərəb dilini mənimsəməyim üçün lazım olan müddət nə qədərdir?	39
25. Ərəb dilindəki səslərin sayı nə qədərdir?	40
26. Ərəb dilində tələffüz olunan və yazılmayan bir səs varmı?	41
27. Ərəb dilindəki hərflərin sayı nə qədərdir?	42

Məzmun	Səh
28. Ərəb dilində yazılan və oxunmayan hərflər varmı?	43
29. Ünsiyyət metodundakı qüsurlar nədir?	44
30. danışanlar üçün ərəb dilini öyrədən müəssisələr və universitetlər hansılardır?.	45
31. Amerika, Avstraliya, Afrika, Asiya və Avropadakı başqa dillərdə danışanlara ərəb dili öyrədən proqramların, institutların ən yaxşısı hansıdır?.	46
32. Oxuma və anlama bazamı artırma biləcək ən yaxşı qəzetlər hansılardır?	48
33. Eşitmə qabiliyyətimi artırma biləcək ən yaxşı radiolar hansılardır?	49
34. Ərəb dili bazamı artırma biləcək peyk kanallarının ən yaxşısı hansılardır?	50
35. Ərəb dili öyrənmək istəyirəm: hərfləri öyrənməyə başlayım, qaydaları yoxsa ...?	51
36. Ərəb dilini oxumağı necə mənimsəyirəm?	52
37. Ərəb dilində oxuma qabiliyyətimi necə inkişaf etdirirəm?	53
38. Ərəb dilində oxuma sürətimi necə artırım?	54
39. Sınıfdan kənarda ərəbcə bacarığımı necə inkişaf etdirirəm?	55
40. Əgər tələffüzüm yaxşıdırsa, həmçinin qaydaları bilirsə eşitmə qabiliyyətimi necə inkişaf etdirə bilərəm?	56
41. Danışmaq qabiliyyətimi inkişaf etdirməyin ən yaxşı üsulu hansıdır?	57

Məzmun	Səh
42. Ərəb ölkələrini ziyarət etsəm öyrənməli olduğum dil qaydaları nələrdir?	58
43. Digər dillərdə olduğu kimi başlanğıc, orta və yuxarı səviyyələr üçün sərbəst və rahat oxumağı təmin etmək məqsədilə kitabların sayı artırılırmı?	59
44. Hərbi, tibbi, dini, diplomatik və s. kimi xüsusi məqsədlər üçün ərəb dili təlimi kursları harada vardır?	60
45. Xüsusi məqsədlər üçün ərəb dilini öyrənənin və həmçinin onu öyrədənin də yerinə yetirməli olduğu tələblər nələrdir?	61
46. Həmkarlarımin qarşısında səhv etdikdə yaşadığım xəcalət və sıxıntıdan qurtulmağın yolu nədir?	62
47. Ərəb dili və müxtəlif ləhcələr arasındakı fərq nədir?	63
48. Ərəb dilinin səviyyələri hansılardır?	64
49. Ərəb dilində geniş yayılmış yazı qüsurlarının əksəriyyəti hansılardır?	65
50. Ərəb dilindəki səslərin ən çətini hansıdır?	66
51. Digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi sahəsindəki dil çətinlikləri və onların aradan qaldırılması üsulları hansılardır?	67
52. Leksika, lüğət və ensiklopediya arasındakı fərq nədir?	68
53. Ərəbcə öyrənənlərin təlimləri üçün birbaşa və ya internet vasitəsilə kurslar varmı?	69
54. Xüsusi məqsədlər üçün (diplomatiya, dini, tibbi, hərbi və s.) ərəb dili təlimi materiallarını harada tapa bilərəm?	70

Məzmun	Səh
55. Digər dillərdə danışanlara ərəb dili öyrədən müəllimdə ən vacib meyarlar hansılardır?	71
56. Müəllimin ərəb dilindəki mədəni məlumatları öyrənə bilməsi üçün lazım olan qabiliyyətlər hansılardır?	72
57. Ərəb dilinin öyrədilməsində müəllimə faydalı ola biləcək mənbələr hansılardır?	73
58. Dil bacarıqları və onların elementləri nələndir?	76
59. Mən müəlliməm. Ərəb dili bacarıqlarımı necə inkişaf etdirə bilərəm?	77
60. Ərəb dilinin ən vacib xüsusiyyətləri nələndir?	78
61. Digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi, ərəblərin övladları üçün ərəb dili təlimindən fərqlənirmi?	80
62. Ərəb dilində öyrənənlərin dil səviyyəsini qiymətləndirmək üçün testlər varmı?	81
63. Ərəb dili müəllimlərinin peşəkarlıq səviyyəsinin müəyyən edilməsi üçün, ərəbcə testlər varmı?	82
64. Ərəb dilində səviyyənin müəyyən edilməsi üçün sertifikatlaşdırılmış testlər varmı?	83
65. Tələbələrimə çətin sözlərin mənalərini izah etmək üçün ən asan üsullar hansılardır?	84
66. Hazırlıq və başlanğıc səviyyələrdəki tələbələrimin dil qüsurlarıyla necə məşğul ola bilərəm?	85
67. Aşağı və yüksək səviyyəli tələbələrin birgə təhsil aldığı bir qrupu necə öyrədə bilərəm?	86

Məzmun	Səh
68. Tələbələrime dildə uğur qazanmağa kömək edə biləcək amillər hansılardır?	87
69. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün qaynaqları haradan tapa bilərəm?	88
70. Tələbələrime oxuduqlarını anlamaqda kömək edə biləcək hər hansı bir strategiya varmı?	89
71. Tələbələri ilə ünsiyyət qurarkən onların ana dilində danışmayan müəllimə kömək edə biləcək strategiyalar varmı?	90
72. Ərəb dilinin öyrənilməsi üçün tələbələrime tövsiyə edə biləcəyim yaxşı və etibarlı elektron mənbələr və ya saytlar varmı?	91
73. Tələbələrimin qabiliyyətlərini müəyyən edə biləcəyim testlərin və dəyərləndirmələrin növləri hansılardır?	92
74. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənmə materiallarının çatışmazlığı problemi necə həll edilə bilər?	94
75. Şagirdlərimə qrammatikanı öyrətməyə nə vaxt başlayım?	95
76. Ərəb dili öyrənməyə kömək edəcək hərəkətsiz oyunlar (Cochin, Monopoly və s.) varmı?	96
77. Ərəb dilini öyrənmək üçün kompüter oyunları tərtib edilmişdirmi?	97
78. Tələbələrimi öyrədərkən ünsiyyət portalına görə dil oyunlarından necə istifadə edirəm?	98
79. Tələbələrime ərəb dilini sürətlə öyrənməyə kömək edən məşğələlərin ən yaxşısı hansıdır?	99
80. İslamın ərəb dilinə təsiri nədir?	100
81. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün xidmətlər təklif edən müəssisələr və ya təşkilatlar hansılardır?	101

Məzmun	Səh
82. Ərəb dili təlimi üçün təqaüdlər təklif edən təşkilatlar, universitetlər və ya müəssisələr hansılardır?	102
83. Doğrudurmu ki, ərəb dilinin öyrənilməsi digər dillərin öyrənilməsindən daha çətindir?	103
84. Hansı daha vacibdir: müasir ərəb ədəbi dili yoxsa klassik?	104
85. Hansı daha çətindir: müasir ərəb ədəbi dilinin öyrənilməsi yoxsa klassik ərəb dilinin?	105
86. Ərəb-İslam mədəniyyəti və ərəb dili arasındakı əlaqə nədir?	106
87. Ərəblərin hamısı müsəlmandırımı?	107
88. Bu ifadələrdən hansı doğrudur: "Ərəbcə danışmayanlar üçün ərəb dili təlimi" yoxsa "Digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi" ?	108
89. Ləhcələrin ədəbi dillə əlaqəsi nədir?	109
90. Ərəb ədəbi dilinin müasir elmi mədəniyyətə uyğunlaşmaqda aciz qaldığı doğrudurmu?	110
91. Beynəlxalq şəbəkədə (internetdə) ərəb məzmununu zənginləşdirmək üçün cəhdlər varmı?	111
92. Keçmişdə və hazırda ərəb dilinə xidmət edən ən görkəmli qeyri-ərəb alimlər hansılardır?	112
93. Tələbələri ərəb dilini öyrənməyə necə həvəsləndirmək olar?	113
94. Ərəbcə danışmaqda uğur qazanmağa kömək edən amillər hansılardır?	114

Məzmun	Səh
95. Alış-veriş zamanı danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?	116
96. Yemək vaxtı və restoranlarda danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?	118
97. Səyahət zamanı istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?	119
98. Şəxsi işlər haqqında danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?	120
99. Ümumi işlər haqqında danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?	121
100. Salamlaşmada və tanışlıqda ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir? Yaşından, cinsindən və ya digər şeylərdən asılı olmayaraq tanış olduğum insanın əlini sıxmalıyamı?	123

Akademiyanın Sözü

Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası, Səudiyyə Ərəbistanının ərəb dilinə xidmət sahəsindəki aparıcı mövqeyindən çıxış edərək və Səudiyyə Ərəbistanının 2030 Vizyonunun məqsədlərinə uyğun olaraq ərəb dilinin yayılması, gücləndirilməsi və qorunması üçün yaradılmışdır. Akademiya, ərəb dilinin yayılması, dəstəklənməsi, statusunun artırılması, tələffüz və yazı baxımından düzgünlüyünün qorunması, dilin fəşahəti, qaydaları, üsulları, ölçüləri və sözlərinin araşdırılması ilə bağlı müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstərir. Həmçinin, ərəb dilinin həm ölkə daxilində, həm də xaricində öyrənilməsinə asanlaşdıraraq, bütün sahələrdəki dəyişikliklərə uyğunlaşmağı hədəfləyir. Akademiyanın məqsədi, İslam və ərəb dünyasının ürəyindən, ərəb mədəniyyətinin ilk vətənindən yola çıxaraq ərəb dilinə xidmət edən seçkin bir mərkəz olmaq, ərəb dili və onun müxtəlif tətbiqləri sahəsində qlobal nüfuz və liderlik mövqeyi qazanmaqdır.

Akademiya, ərəb dilinin bu mühüm nailiyyətlərini qorumaq və inkişaf etdirmək məqsədilə, həm ana dili ərəb dili olanlara, həm də olmayanlara yönəlmiş fəaliyyətlərinə xüsusi əhəmiyyət verir. Akademiyanın dörd əsas sektoru (təhsil proqramları, mədəniyyət proqramları, dil planlaması və siyasəti, dilin kompüterləşdirilməsi) çərçivəsində ərəb dilinin yayılması və gücləndirilməsi məqsədilə müxtəlif tədbirlər həm Səudiyyə Ərəbistanı daxilində, həm də beynəlxalq miqyasda həyata keçirilir. Bu fəaliyyətlər, ərəb dilinin mövqeyinin daha da möhkəmlənməsinə və onun qlobal mədəniyyətlər arasında dəyərinin artırılmasına xidmət edir.

Akademiyanın fəaliyyət istiqamətləri çərçivəsində, ərəb dili ilə maraqlanan, lakin ana dili ərəb dili olmayan geniş auditoriyaya xüsusi diqqət ayrılmışdır. Bu auditoriya ərəb dilinə maraq göstərən və ümumi məlumatlara ehtiyac duyan

şəxslərdən ibarətdir. Onların ərəb dilinə marağını artırmaq və dəstəkləmək məqsədilə müxtəlif təlimatlar hazırlanmışdır. Bu təlimatlar arasında aşağıdakılar xüsusilə qeyd edilməyə layiqdir: “Qeyri-ərəb dillilər üçün ərəb dili müəllimi bələdçisi”, “Qeyri-ərəb dillilər üçün ərəb dili öyrənənlərin bələdçisi”, və “Qeyri-ərəb dillilər üçün ərəb dili və mədəniyyəti bələdçisi” .

“Ərəb dilinə dair 100 sual” adlı kitabın azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş versiyası, ana dili ərəb dili olmayanlar üçün ərəb dilini öyrənmə və onun mədəniyyətini tanıtma sahəsində yeni bir töhfə olaraq təqdim olunur. Bu kitab, əsasən ərəb dili və mədəniyyəti haqqında ən çox verilən suallara fokuslanır.

Akademiya, bu sualların cavablarını aydın və sadə üslubda təqdim etməyə çalışmışdır, lazımsız mürəkkəblikdən çəkinərək oxucuların asanlıqla başa düşməsinə təmin etmişdir. Həmçinin cavablar qısa və yığcam şəkildə verilib, çoxsaylı istinadlardan uzaq durulmuş, bunun əvəzinə mənbə və ədəbiyyat siyahısı kitabın sonunda qeyd edilmişdir. Bu kitab, ərəb dilini öyrənmək istəyənlər üçün praktiki və mədəniyyətlə zəngin bir resurs olaraq nəzərdə tutulmuşdur.

Kitabın hazırlanmasında iştirak edən komanda, bu sualları seçmək üçün geniş və əhatəli bir iş prosesi həyata keçirmişdir. Bu prosesə bir neçə müzakirə sessiyası keçirmək, sorğular paylamaq, ekspertlərə müraciət etmək, ərəb dili öyrənən ana dili ərəb dili olmayan şəxslərlə davamlı görüşlər təşkil etmək və nəticələri müvafiq komissiyalarla və tanınmış müəllimlərlə müzakirə etmək daxil idi.

Bu prosesin nəticəsi olaraq, kitabda təqdim edilən suallar ən çox verilən və təkrar olunan, eyni zamanda ən aktual suallar kimi müəyyən edilmişdir. Bu suallar ərəb dili haqqında əsas bilikləri təqdim edən ilkin səviyyə kimi qəbul edilir.

Gələcəkdə bu səviyyənin davamı olaraq, digər sual-cavab silsilə kitablarının da nəşr edilməsi planlaşdırılır. Bu, ərəb dilinə olan marağı artırmaq və onun mədəniyyətini daha geniş kütləyə tanıtmaq üçün Akademiyanın davamlı səylərinin bir hissəsidir.

Sonda, Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası, Akademiyanın İdarə Heyətinin sədri və Mədəniyyət Naziri olan Şahzadə Bədr bin Abdullah bin Fərhan Əl-Səuda Akademiyaya və onun fəaliyyətlərinə göstərdiyi diqqət və davamlı

dəstəyə görə dərin təşəkkür və minnətdarlığını bildirir. Eyni zamanda, İdarə Heyətinin digər üzvlərinə də göstərdikləri dəstək və yardıma görə təşəkkür edir.

Akademiya, kitabın sual və cavablarını hazırlamaq üzrə çalışan işçi qrupuna da xüsusi minnətdarlığını ifadə edir. İşçi qrupunun üzvləri, bu kitabın hazırlanmasında səmərəli və fədakar bir şəkildə çalışmış, sualların və cavabların düzgün və keyfiyyətli şəkildə təqdim olunmasını təmin etmişlər.

Allah yardımçımız olsun.

1. Ərəb dili hansı dillər qrupuna mənsubdur?

Tədqiqatçılar ərəb dilini təfərrüatlarda fərqliliklərə baxmayaraq sami dillər qrupuna aid edirlər. Bu qrup “Sami - Hami dilləri” ailəsinə məxsusdur. Günümüzdə alimlər arami, finikiya, ibrani, ərəb, yəmən, babil-assuriya xalqlarını sami dil qrupuna aid edirlər.

Sami dillər meydana gəlməsinə görə şərq və qərb qruplarına bölünür. Qərb bölməsi öz növbəsində şimal cənub şöbələrinə bölünür. Şimala gəldikdə o, kənani və arami dillərini əhatə edir və buradakı ləhcələrin ən məşhuru kənani ləhcəsidir. Əsas cənub şöbəsinə gəldikdə isə o, iki böyük ərəb dilini özündə ehtiva edir: şimal ərəb dili və cənub ərəb dili. Cənub ərəb dili qədim yəmən və qəhtaniyə kimi müxtəlif adlarla adlandırılır. Hazırda öyrəndiyimiz mövcud ərəb dilinə gəldikdə isə o, şimal ərəb ləhcələrindən biridir.

2. Ərəb dilində ilk müasir lüğət hansıdır?

Ərəb dilində ilk müasir lüğət Butrus Əl-Bustaninin hicri 1286, miladi 1869-cu ildə tamamladığı “Muhitul-Muhit” əsəridir.

O, Feyruz Abadinin “Əl-Muhit” əsərini əsas götürmüş və digər lüğətlərdən ona dialekt sözlər, xristian mənşəli alınma sözlər, neologizmlər, fəlsəfi və elmi terminlər əlavə etmişdir. O, məkanların, şəxslərin, qəbilələrin adlarını və s. ləğv etmişdir.

Luis Məlüfun yazdığı “Dildə və mediada istifadə olunan köməkçi vəsait” lüğətinə gəlincə isə o, 1908-ci ildə çap olunmuşdur. Orada “Muhitul-Muhit” ixtisar olunmuş və nizamlanmışdır. Lakin o, yaxşı çap edilməsi, istifadəsinin asanlıığı və çoxlu əlavələr ilə digər lüğətdən, yaxşı mənada fərqlənir. Bu kitab digər dillərdə olduğu kimi dərslik lüğətlərə bənzəyirdi. Lakin İslam dini ilə əlaqəli bəzi mövzular üzərində işlədikdə orada bir sıra qüsurlar aşkarlanır.

Hazırda bu lüğət geniş yayılmışdır.

3. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün faydalı ən yaxşı lüğət hansıdır?

Öyrənənlərin asanlıqla mənimsəyəcəyi lüğətlərin arasında ön sözü sözlərə əsasən (yeni sözlərin tələffüzünə) tərtib edilmiş lüğətlər vardır. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün tərtib edilmiş ən yaxşı lüğətlərdən biri də, Mahmud İsmayıl Sini və Heymur Yusifin “Tələbənin kontekstual lüğəti” əsəridir. O lüğət, ərəb dilində çox istifadə olunan 3 min sözü özündə ehtiva edir. Həmçinin, lüğət ərəb dilindəki feillərin təsərif edildiyi cədvəllərlə doludur. Əbdürrəhman Fövzan, Məhəmməd Əbdülxaliq və Tahir Hüseynin tərtib etdiyi «Əl-Arabiyyə beynə yədeyk» təlim silsiləsini müşayət etmək məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Mahmud İsmayıl Sini və digər iki şəxs tərəfindən hazırlanmış «Frazologiyaların kontekstual lüğəti» qeyri-ərəblər üçün faydalı lüğətlərdən biridir. Bu Doktor Mahmud Sini və həmkarlarının tələbələr üçün tərtib etdiyi “Ərəb məsəlləri lüğəti”nə əlavə edilən, termin və frazeoloji birləşmələrə dair ilk izahlı lüğətdir. Dili öyrənənlər üçün faydalı lüğətlərin sırasında Cübran Məsudun “Tədqiqatçı və tələbə bələdçisi lüğəti”, Əhməd Zəki Bədəvinin və Siddiqə Yusif Mahmudun “Sadə ərəb dili lüğəti” vardır və onların hər birinin istifadəsi asandır. Öyrənənlər üçün yazılmış və tələbələr üçün bəzi faydalı istinadları ehtiva edən lüğətlərdən biri də, mütəxəsislər tərəfindən hazırlanmış «Əsas lüğət» dir. Lakin o, qeyri-ərəblər üçün çətindir. Çünki, o sözlərin köklərinə əsasən tərtib edilmişdir.

4. Ərəblər yazını nə vaxt öyrəniblər?

Ərəblər yazı ilə miladi üçüncü əsrdən bəri tanışdırlar. Orijinal ərəb yazısına gəldikdə, bəziləri onu “Himnari- Musnəd” xəttinə, digərləri isə “Nəbati” xəttinə aid edirlər. Bu da Nəbati və ərəb yazıları arasında bəzi müştərek hadisələrin olmasını təsdiq edir. Məsələn, özündən sonrakı ilə əlaqəsi olmayan bəzi nəbati hərflərinin (“əlif”, “dəl”, “zəl”, “vav”, “zə”, “ra”) varlığı həmin oxşarlıqlardandır. Qədim ərəb yazıları bizə hərəkəsiz gəlib çatmışdır ki, bu da onların Nəbati yazısı ilə uyğunluğunu göstərir. Həmçinin bu yazılardakı müənnəs “tə”sinin Nəbati yazısında olduğu kimi “tə” və “hə” hərflərilə yazılması da bu fərziyyəni sübut edir. Ərəblərin çoxu onu qədim ərəb kitabələrində də əks olunduğu kimi, sözdə yaranan fasilə zamanı “hə” kimi tələffüz edirlər.

5. Ərəbcə yazılmış ən qədim mətn hansıdır?

Əlimizə çatan ərəbcə yazılmış ən qədim yazı (mətn) “Ummul - Cəməl” yazısıdır. Fransız şərqşünas De Fuci (Melchior de Vogue) onun miladi 270-ci ilə aid olduğunu müəyyən etmişdir. Bu da, ərəb hökmdarlarının “Nəbati” xəttindən istifadə etmiş olmaları haqqında məlumat verir. Həmin tapıntı bu yazı üslubunun miladi 270-ci ildən əvvəl də yayılmış olmasını sübut edir. Ondan sonra tapılan digər yazıya gəldikdə o, Şimali Suriyada tapılmış “Zəbd yazısı”dır. Həmin yazı 3 dildə: yunan, assuri və ərəb dillərində yazılmışdır. Onun tarixi miladi 511–ci ilə gedib çıxır. Beləliklə, o, İslamın meydana gəldiyi əsrə yaxın dövrə təsadüf edir. Bu yazının bəzi sözləri oxunaqlı olmasa da, müsəlmanların “Kufi xəttinə” bənzər xətti vardır.

6. Çap olunmuş ərəb hərflərinin tarixi, nə vaxtdan başlayır?

Ərəb ölkələrində çapın əsası, miladi tarixlə 1610-cu ildə Livanın şimalında yaradılmış “Maroni” mətbəəsi ilə qoyulmuşdur. O, səkkiz ildən sonra yenidən fəaliyyətə başlamış, əsasən kilsəyə aid kitabları, bəzən də ərəb kitablarını çap etməyə davam etmişdir. 18-ci əsrin sonlarına yaxın, 1760-cı ildə rahib Abdulla Zaxir “Deyr Hənnə” mətbəəsini yaratmış və şəxsən özü, kitab çapı üçün ilk ərəb hərflərini düzəltmişdir.

Misirdə isə ilk mətbuat 1798-ci ildə Napoleonun oraya hücumu ilə yaranmışdır. Lakin, Napoleonun məğlub olmasından sonra, misirlilər onu bərpa edərək, 1821-ci ild “Bulaq” yaxud “Əhliyyə” mətbəəsini yaratmışlar. O, Məhəmməd Əlinin mətbəəsi kimi fəaliyyətə başlamışdı və orada hərbi, həndəsi biliklər, silah sənayesi, tibb, baytarlıq və başqa elmlər haqda məlumatlar çap olunurdu. Bu mətbəə, ərəblərin yeni intibah dövrünə qədəm qoyması üçün şərait yaratdı.

7. Ərəb dilində, ilk grammatik əsərin müəllifi kimdir?

Tədqiqatçıların əksəriyyəti deyir ki, ərəb qrammatikasının ilk tərtibçisi Əbul-Əsvad Məzlum Əd-Duəlidir (569-cu ildə vəfat etmişdir). O özünün bu işində fail-subyekt və məful-obyekt bölmələrini və ara-sıra nida cümləsini yazmaq ilə kifayətlənmişdir. Nida cümləsini qızının etdiyi səhvə görə əlavə etmişdir. Deyilənə görə qızı “ mə əcməlus-səmə:?!”(Səma necə gözəldir!) cümləsində “ləm”-i “dammə” ilə hərəkələdikdə, o, əgər təəccübdürsə, “fəthə” ilə hərəkələnməli olduğuna işarət etmişdir. Ərəb hərflərinə nöqtələri əlavə etmək də, bu dilçiyə aid edilir.

8. Filoloqlarla fikir mübadiləsində müvəffəqiyyət qazanmaq üçün ərəb-İslam mədəniyyətindən nə qədər öyrənilməlidir?

Ümumi əxlaq qaydalarını, ümumiyyətlə, İslam və ərəb dəyərlərini, həmçinin, qaldığın və ya ziyarət etdiyin, hər bir ərəb cəmiyyətinin adətlərini bilmək lazımdır. Nümunədə göstəriləyi kimi: bir sıra salamlaşma üsullarını bilməlisən ki, hər hansı tənqidi inanclara məruz qalmayasan. Qadınla rəftar edərsən diqqətli ol. Bəzi ərəb cəmiyyətlərində əgər ana, bacı, xala, bibi kimi birinci dərəcəli qohumun deyilsə, qadınla salamlaşmamalı və ya əlini sıxmamalısən. Həmçinin, böyüyə hörmət etməli, yemək və içki qaydalarını, geyim etiketini, müəllimə dəyər verməyi bilməlisən. Müsəlman və ərəb əhalisinin gözündə yer və təqdir sahibi olan fikirlərin müzakirəsində ehtiyatlı olmalısən.

9. Ərəb dili öyrənənlərə təklif edəcəyim və ya dərs kitabına daxil edə biləcəyim hansı maarifləndici nümunələr vardır?

Ərəb dili öyrənənlərə təklif və ya qeyri-ərəblər üçün, ərəb dilinin tədrisi kitablarına daxil edə biləcəyiniz maarifləndici nümunələr çoxdur. Məşhur ərəb yeməklərindən, milli geyim və paltarlardan, ərəb ölkələrinin valyutalarından, bayraqlarından, poçt markalarından, “Qurani-Kərim” dən, «Ərəblərin və Müsəlmanların tarixi», «Məşhur hekayələr» və s. kimi əhəmiyyətli kitablardan, görkəmli şəxsiyyətlərin şəkillərindən, “Mükərrəm Məkkə”, “Münəvvər Mədinə”, ərəb paytaxtları, İslam memarlığı nümunələri, ehramlar və s. kimi müqəddəs yerlər və abidələrdən, İslam və ərəb dünyasını göstərən xəritələrdən, ən məşhur ərəb qəzetlərindən nümunələr və ya onların şəkillərindən, Ərəb Dövlətləri Liqası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və s. kimi ərəb dünyasındakı ən vacib müəssisələr və təşkilatlardan nümunələri buna misal göstərmək olar.

10. Ərəb dilində sözə başlayarkən deyilməsi münasib olan sözlər və ifadələr hansılardır?

Ərəb dilində sözə başlayarkən deyilməsi mümkün ən məşhur ifadələr bunlardır: Əs-Sələmu aleykum, va aleykumus-sələm, sabahın xeyir, aqibətin xeyir, axşamın xeyir, hər vaxtın xeyir, xoş gördük, salam, mərhəbə, səninlə qarşılaşdığımıza şadam, səni salamlayıyıq, buradan buyur, buyur keç, adın nədir? Adım.... ; Haradansan? Milliyətin nədir? Mən yerdənəm; Harada yaşayırsan? ; ... yaşayıram; Vəzifən/peşən nədir?; Ailə üzvlərinin sayı nə qədərdir?; Çox sağol; Səni ailə üzvlərimlə tanış edim: atam, anam, babam və s.; Bu nədir? (kişi cinsində); Bu nədir? (qadın cinsində); Tanış olduğuma şadam; Cəhətlər: Şərq, qərb, şimal, cənub, ön, arxa, sağ, sol; Əvəzliliklər: o (qadın/kişi), mən, biz, sən (qadın/kişi), siz ikiniz, siz (qadın/kişi); Zaman haqqında sual; Nəqliyyat vasitələri haqqında sual; Yemək və içki istəyi; Yaşayış haqqında sorğu, hərəkət bildirən tələblər: gəl, otur, buyur keç, götür və s.

11. Ərəb dilli olmayanlar üçün ərəb dilini tədris edən müəllimin mədəniyyətini də öyrətməsi niyə önəmlidir?

- İkinci dilin mədəniyyətinin tədrisi, həmin dili öyrənənlərə və öyrənmək istəyənlərə bu dilin daşıyıcıları ilə aktiv ünsiyyət qurmaqda kömək edir.
- İkinci dilin mədəniyyətinin öyrədilməsi, tələbələrin yeni mədəni üslublar ilə tanış olması nöqtəyi- nəzərindən, tədris prosesini maraqlı və əyləncəli edir. Həmin mədəni üslublar tələbələrin öz mədəniyyətlərində olan üslublardan fərqlənir. Bu da dil öyrənənlərin, hədəf dildəki yeni metodlar ilə tanış olmaq üçün maraqlarının artmasına və onların dili həvəslə öyrənməyə sövq edilməsinə gətirib çıxarır.
- Hər bir dilin özünün, fərdi üslubu var. Bəzi sözlər başqa bir dilə tərcümə edilərkən, həmin sözlərin, o dilə məxsus mədəni mənası itə bilər.
- Dil mədəniyyətinin öyrədilməsi, öyrənənlərdəki irqi ayrı-seçkiliyin azalmasına gətirib çıxarır. Bu da onların digər mədəniyyətləri qəbul etməsinə səbəb olur və onların, öz mədəniyyətlərinin hədəf dilin daşıyıcılarının mədəniyyətindən fərqli olmasına baxmayaraq, digər xalqlarla uyğunlaşma qabiliyyətini artırır.
- İkinci dilin, onun öz mədəniyyəti işığı altında öyrənilməsi, dili onu öyrənənlər üçün daha mənalı edir. Çünki, o, öyrənənlərin istək və ehtiyaclarının, bu dilin ictimai mühitinin qəbul etdiyi formada həyata keçirilməsinə kömək edir.

12. Müəllim tərəfindən ünsiyyət metodu ideyasına əsaslanaraq istifadə edilə biləcək üsul və tədbirlər hansılardır?

Müəllim dili, bu portalda ünsiyyət vasitəsilə öyrədir. İnsanlar bu ünsiyyətlə müxtəlif ictimai yerlərdə üzləşir. İnsanlar dilin istifadəsi üçün real mövcud mühit yaradan fəaliyyətlərlə maraqlanırlar. Sualların verilməsi, bəzi cihazların istifadə təlimatlarının oxunması, televiziya proqramlarının istifadəsi və s. buna misal ola bilər.

Müəllim tələbələrin ünsiyyətə olan ehtiyacları, dil, mədəni və ictimai mənşələrinə əsaslanaraq dili öyrənməkdə, real yaxud ona yaxın mühiti tapmaq üçün, bir tələbə ilə digəri arasında, tələbə ilə kitab yaxud, bilik materialı arasında, müxtəlif dinləmə və izləmə vasitələrinə müraciət edərək, həmçinin, ünsiyyət mühitilə əlaqəli sözləri və dil strukturlarını seçib, interaktiv danışıqlar əsasında təhsil mövqeyini qurur.

13. Dünyada birinci və ya ikinci rəsmi dili ərəb dili olan dövlətlər hansılardır?

Ərəb dili bütün ərəb dövlətlərində, həmçinin Çad, Eritriya, işğal olunmuş Fələstində rəsmi dövlət dilidir. Həmçinin ərəb dili İslam ölkələrində və dünya miqyasındakı digər İslam cəmiyyətlərində rəsmi, yaxud qeyri-rəsmi formada tədris olunur. O, BMT-nin 6 rəsmi dilindən biridir. Ərəb dilli ən məşhur ölkələrin siyahısında aşağıdakılar vardır:

Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı, Birləşmiş Ərəb Əmirliyi, Küveyt, Qətər, Bəhreyn Krallığı, Oman Sultanlığı, İordaniya Həşimiyyə Krallığı, Somali, Eritriya, ÇAD, Tunis Respublikası, Əlcəzair Respublikası, Qəmər adaları Respublikası, Cibuti Respublikası, Sudan Respublikası, Suriya Ərəb Respublikası, İraq Respublikası, Fələstin və onun işğal olunmuş əraziləri, Livan Respublikası, Liviya Respublikası, Misir Ərəb Respublikası, Mərakeş Krallığı, Mavritaniya, Yəmən Respublikası.

14. Oxuduğum və ya eşitdiyim hər sözü başa düşməliyəmmi? Ərəb dilindəki hər sözün öz dilindəki qarşılığını bilməliyəmmi?

Xeyr, bu zəruri deyil. Əksinə, hər bir sözü başa düşmək və hər bir sözün qarşılığını tapmaq istəyi, səni bacarıqsız hiss etməyə məcbur edəcək, narahatlıq yaradan amillərdən ola bilər. Bu dilin çətin olduğu, onu öyrənməyin mümkün olmadığı fikrinə gətirib çıxara bilər. Bir çox araşdırmalar göstərir ki, tələbə qarşısına çıxan sözlərin mənalarını başa düşməyəndə, bir az səbrli olmalıdır. Bu uğurun və inkişafın ən vacib amilidir.

Tərcümə ilə əlaqədar olaraq hər bir sözün qarşılığının tapılması zəruri deyildir. Çünki dillər, mədəniyyətlərindəki fərqliliklərə əsasən lüğət baxımından da bir-birindən fərqlənirlər. Məsələn; ərəb dilində elə sözlər vardır ki, onlar bəzi məxsusi məzmunları və anlayışları ifadə edirlər və həmin sözlərin digər dillərdə qarşılığı yoxdur. Həmin sözləri tərcümə etmək onların mənalarını izah etməyə çalışmaqdır. Bu zaman həmin mənə hədəf dilə məxsus mədəni əlamətləri tam əks etdirmir. Belə olduqda, bu dili istifadə edərkən mədəniyyətlə əlaqəli səhvə yol verməmək üçün, dili öyrənən həmin sözün hədəf dildəki mənasını axtarmalı olur.

15. Dünya dilləri arasında ərəb dilinin mövqeyi nədir?

Dünya dillərinin mövqeyi barəsində ixtilaflar vardır. Lakin bu zaman ilk 10 dil haqqında ortaqlaşma mövcuddur. Buna səbəb, dünya dillərində danışanların sayına dair, beynəlxalq səviyyədə razılaşdırılmış, rəsmi bir statistikanın olmaması və danışanların sayına dair fərqli mənbələrin çox olması, dillərin tərtibatında fikir ayrılığının olmasıdır. Lakin ümumiyyətlə ərəb dili dünyada çox istifadə olunan 10 dilin arasında aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi 4-cü yerdə qərarlaşır:

Yeri	Dil	Dünya əhalisinin sayına görə
1	Mandarin dili	12,44%
2	İspan dili	4.85%
3	İngilis dili	4,83%
4	Ərəb dili	3,25 %
5	Hind dili	2,68%
6	Benqal dili	2,66%
7	Portuqal dili	2,62%
8	Rus dili	2,12%
9	Yapon dili	1,89%
10	Alman dili	1,33%

16. Ərəb dilinin müəllimsiz sərbəst şəkildə öyrənmək mümkündürmü?

Sərbəst şəkildə dilin öyrənilməsi, uğur qazanmağın əsas amilidir. Dil öyrənən, əgər tək-cə dil kurslarında öyrəndiklərinə arxalanarsa, nadir hallarda digərlərindən fərqlənə bilər. Ərəb dilinin öz-özünə öyrənilməsi, sərbəst təlim üçün tərtib edilmiş təlim materiallarından istifadə etmək və davamlı olaraq öyrənmək üçün, müəyyən bir vaxt ayrılması şərt ilə mümkündür. Təlim əsasında bütün dil bacarıqları arasında tarazlıq yaratmaq, öyrəndiklərini real ünsiyyət mühitində istifadə etmək, dil müstəvisində əlaqə yaratmağa çalışmaq, səhvlərini tapmağa çalışmaq və onları düzəltməklə sərbəst şəkildə öyrənmək olar. Onu da qeyd edək ki, dil öyrənənin səviyyəsi inkişaf etdikcə, sərbəst öyrənmə bacarığı da bir o qədər yüksəlir.

17. Ərəb dilinə təsir etmiş dillər hansılardır?

Ərəblərin digər xalqlarla qarışmasına baxmayaraq, ərəb dilinin qaydaları, strukturunu dəyişmədən, olduğu kimi qalmışdır. Lakin, ərəb dili digər dillərdə olduğu kimi, başqa dillərdən də bir çox sözlər əxz etmişdir. İslamın yayıldığı ilk dövrlərdə fars, asuri və yunan kimi dillər, ərəb dilinə söz tərkibi cəhətdən təsir etmişdir. Müasir dövrə gəlincə, ərəb dili geniş yayılmış Avropa dillərindən, xüsusilə də ingilis və fransız dillərindən bir sıra sözlər mənimsəmişdir.

- Ərəb dilinin latın dilindən əxz etdiyi sözlər arasında palata, dinar, general sözləri vardır.
- İbrani sözlərindən götürdükləri arasında İsmayıl, İshaq və İsrail kimi peyğəmbər adları ilə bağlı sözlər mövcuddur.
- Həbəş dilindən həvari (ardıcıl), minbər, mehrab, mushaf (kitab) və mişkə: (qəndil) və s. sözlər alınmışdır.
- Hind dilindən futa (dəsmal), sac, zut (Hindistanda nəsil adı), behtə (yemək növüdür, süd və yağla bişirilən düyü) kimi sözlər götürülmüşdür.

18. Rəsmi dillərinin ərəb dili olduğu qeyri- ərəb dövlətləri hansılardır?

Rəsmi dilinin ərəb dili olduğu bir neçə qeyri-ərəb ölkəsi vardır. Həmin dövlətlərdə ərəb dili ya birinci, ya da ikinci rəsmi dildir. Məsələn; Eritəriya, Pakistan, ÇAD, Qəmər adaları, Cibuti, Somali, Qambiya, Seneqal və Mali. Həmçinin ərəb dili İsrailin işğal etdiyi ərəb ərazilərində də rəsmi dildir. Bundan başqa, bir sıra ölkələrin əksər bölgələrində ərəb dili geniş yayılmışdır. Məsələn; Nigeriya, Keniya, Efiopiya və Niger.

19. Ərəb dilini rəsmi dil kimi qəbul edən beynəlxalq təşkilatlar hansılardır?

Ərəb dili bütün ərəb ölkələrinin rəsmi dilidir. Onların sayı Afrika qitəsində 10, Asiya qitəsində 12 olmaqla 22-dir. Ərəb dili həmin ölkələrə tabe olan beynəlxalq təşkilatların hamısında, bununla yanaşı ÇAD, Eritriya, Seneqal, Mali kimi dövlətlərdən hər birində və işğal edilmiş Fələstində rəsmi dildir.

Həmçinin o, "Birləşmiş Millətlər Təşkilat"ında və ona tabe olan "Dünya Səhiyyə Təşkilatı", "Qida və Kənd təsərrüfatı Təşkilatı", "Beynəlxalq Əmək Təşkilatı", "Təhsil, elm və Mədəniyyət Təşkilatı" (UNESCO), "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Uşaq Fondu" (UNICEF), "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Sənaye inkişafı Təşkilatı" (UNIDO) kimi təşkilatlar, bununla yanaşı "İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı" (İƏT), "İslam Təhsil, elm və Mədəniyyət Təşkilatı" (İSESKO), "Afrika Birliyi Təşkilatı", "Neft ixrac edən Ölkələr Birliyi" (OPEC) və s. təşkilatların 6 rəsmi dilindən biridir.

20. Ərəb dili dünya təşkilatlarının hamısında tanınırmı?

Ərəb dili “Birləşmiş Millətlər Təşkilatı”nın (BMT), “UNESCO”nun, “Qida və Kənd təsərrüfatı Təşkilatı”nın, “Beynəlxalq Əmək Təşkilatı”nın, “İSESKO”nun, “ALESCO”nun, həmçinin “İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı”nın (İƏT), “İslam Dünyası Liqası”nın, “İslam İnkişaf Bankı”nın, “Afrika Birliyi Təşkilatı”nın, eyni zamanda “Dünya Turizm Təşkilatı”nın, “Dünya Metereologiya Təşkilatı”nın, “Ərəb Dövlətləri Liqası”nın, “Körfəz Əməkdaşlıq Şurası”nın, “Körfəz Dövlətlərinin Ərəb Təhsil Bürosu”nun, “İslam Gəncləri Beynəlxalq Konqresi”nin 6 rəsmi dilindən biridir.

21. Dünyada ərəb dilində danışanların sayı nə qədərdir?

Bu gün ərəb ölkələrində ərəbcə danışanların sayı 500 milyon nəfərdən çoxdur. Onlardan əlavə, hazırda ərəbcə səlislə danışa və oxuya bilən müsəlmanlar da vardır. Onların dəqiq sayını müəyyənləşdirmək çətindir.

Ərəb dili, cənub və şərq tərəfdən Aralıq dənizinə baxan və Qırmızı dəniz sahilində yerləşən ölkələrdə, bu dildə danışanların sayına görə şübhəsiz birinci yeri tutur. Həmçinin ərəb dilinin yeri dünya humanitar dilləri arasında dördüncü və beşinci yer arasında dəyişir.

22. Ərəb dilini necə öyrənək?

Ərəb dilini öyrənmək üçün aşağıdakı tövsiyələrə riayət etməliyik:

- Birinci öyrənmə metodunu seçməlisən: Ya sistematik bir metod seçməlisən- ərəb dili öyrədən mərkəzlərdə ərəb dili təlimi proqramlarına qoşulmaq kimi, ya da şəxsi cəhdə əsaslanan, öz-özünə öyrənmə metodunu seçməlisən. Həmçinin beynəlxalq şəbəkədən (internetdən) istifadə etməli, dil bilənlərlə dost olmalı, onlardan bilmədiklərin haqqında soruşmalı, öyrəndiklərini istifadə etməklə daimi ünsiyyət qurmağa çalışmalısan.
- Sənə uyğun olan, dil ehtiyaclarına cavab verən, etibarlı və yaxşı hazırlanmış müasir təhsil vəsaitlərindən istifadə etməlisən.
- Dil öyrənməyə vaxt ayırmalı, öyrənmə praktikanı yaxşı və ardıcıl davam etdirə bilənə kimi ondan başqa bir şeylə məşğul olmamalısan.

23. Ərəb dili öyrənməyin ən asan üsulları hansılardır?

Ərəb dilini rahat və asan öyrənmək üçün aşağıdakı gündəlik ünsiyyət qaydalarına üstünlük verin:

- Radio, televizor, beynəlxalq məlumat şəbəkəsi, internet, youtube kimi müxtəlif mənbələrdən ərəb dilini tez-tez dinləmək.
- Mümkün olduqca çox, ərəbcə danışanlarla ünsiyyətdə olun.
- Gündəlik xəbərləri dinləyin və onları öyrənməyə çalışın.
- Hər gün ərəb qəzetlərindəki əsas başlıqları oxumağa və onların mənalərini axtarmağa çalışın.
- Hər gün ən azı iki yeni söz öyrənməyə çalışın.
- Başlanğıcda, danışqda sərbəstliyə üstünlük verin, dilin düzgünlüyünə yox.
- Öyrəndiyiniz yeni sözləri divara asılmış lövhəyə yazın, gün ərzində tez-tez ona baxın, onları öyrəndikdən sonra silin, sonra həmin lövhəyə yeni sözlər yazın.
- Başlanğıcda dil öyrənmək sizə asan olmayacaq, sonrakı mərhələlərdə asanlaşacaq.

-

24. Ərəb dilini mənimsəməyim üçün lazım olan müddət nə qədərdir?

Ərəb dilini mənimsəmək üçün hər bir tələbəyə uyğun, müəyyən bir müddət müəyyənləşdirmək mümkün deyil. Ərəb dilini mənimsəmək üçün lazım olan vaxt, ərəb dilindəki hazırkı səviyyən, dil və mədəni mühitin, ərəb dilinə yaxınlıq və ya uzaqlıq məsafən, ərəb dilini öyrənməkdəki hədəfin, ərəb dilini öyrənməyə sərf etdiyin gün və səy göstərdiyin vaxt, öyrəndiyin yer, istifadə etdiyin üsul və metod, həmçinin motivasiya və s. kimi bir neçə amillə bağlıdır. Lakin bunu deyə bilərik ki, ərəb dilini öyrənməyə nə qədər çox vaxt sərf eləsən, səy göstərsən, qrammatikanı bir o qədər sürətli öyrənər və dili daha tez mənimsəyəsən. Ən əsası isə, unutmamalısən ki, dil öyrənmək davamlı bir prosesdir.

25. Ərəb dilindəki səslərin sayı nə qədərdir?

Ərəb dilindəki əsas səslərin sayı 34-dür. Samit səslərin sayı 28-dir, “həmzə” ilə başlayır, “yə” ilə bitir. Samitlərə 3 qısa hərəkə - “fətha” (ə), “dammə” (u), “kəsra” (i) və 3 uzun hərəkə “əlif məddə”, “yə məddə”, “vav məddə” əlavə edilir. Bu ərəb dilinin əsas hərfləridir. Onlardan hər hansı biri başqa əsas səs ilə əvəz olunarsa, sözün mənası dəyişir. Ona görə də dili öyrənən şəxs, bu hərflərin hamısının düzgün tələffüzünə öyrəşməsi qaçınılmazdır. Əks halda dil bilənlərlə danışanda heç nə anlaşılmaz. Əgər dedikləri anlaşılmasa o, sosial cəhətdən qəbul edilməz.

26. Ərəb dilində tələffüz olunan və yazılmayan bir səs varmı?

Ərəb dilində işarə əvəzliliklərindəki (“bu”- “müzəkkər”, “müənnəs”, “cəm”) “hə” hərfindən sonra gələn “əlif məddə” kimi, tələffüz olunan, lakin yazılmayan səslər vardır. “Ləkin” sözündə tələffüz olunan və yazılmayan səslərdən “əlif” vardır. “Ləkin” sözü (lə:kin), “rahmən” sözü (rahmə:n), “kəzəlikə” sözü (kəzə:likə), “həkəzə” sözü (hə:kəzə) deyə oxunur. Tənvinli və təşdidli səsləri də buna misal göstərmək olar.

27. Ərəb dilindəki hərflərin sayı nə qədərdir?

Ərəb əlifbasında 29 hərf vardır. Onların klaviaturada sıralanması belədir: “həmzə”, “əlif”, “hə”, “ayn”, “ha”, “ğayn”, “xə”, “qaf”, “kəf”, “dad”, “cim”, “sin”, “yə”, “ləm”, “ra”, “nun”, “ta”, “dəl”, “tə”, “sad”, “zeyn”, “şin”, “za”, “zəl”, “sə”, “fə”, “bə”, “mim”, “vav”.

Əlifba ilə sıralanması isə aşağıdakı qaydadadır:

“əlif”, “bə”, “tə”, “sə”, “cim”, “ha”, “xə”, “dəl”, “zəl”, “ra”, “zeyn”, “sin”, “şin”, “sad”, “dad”, “ta”, “za”, “ayn”, “ğayn”, “fə”, “qaf”, “kəf”, “ləm”, “mim”, “nun”, “hə”, “vav”, “yə”.

Filoloqların əksəriyyəti ərəb dilinin, yazıda göstərilən 28 hərfi əhatə etdiyini düşünürlər. Onlar “əlif” və “həmzə”ni birləşdirir və aşağıdakı sözlərdə qruplaşdırırlar:

Əbcəd, havvaz, hutti, kələmən, sə’fas, qaraşət, səxiz, daziğ. Bu sıralama onun ilk sözüne uyğun olaraq “Əbcədi” adlanır.

28. Ərəb dilində yazılan və oxunmayan hərfələr varmı?

Ərəb dilində yazılan və oxunmayan hərfələr vardır. Məsələn:

- Bitişdirici “Əlif” (vəslə). Nümunə: “Xuz əl-qələmə”, oxunuşu “Xuzi-l-qələmə”. Əgər söz əvvəldə gəlsə, onda “Əlif”i yazırıq və oxuyuruq.
- Cəm bildirən “vav” dan sonrakı “Əlif”: “ذهبوا” yazırıq, “ذهبو” oxuyuruq.
- “Əmir” sözündəki əlavə “vav”. Oxunuşda “vav” oxunmur.
- “Uləikə” (onlar) sözündəki əlavə “Vav”. Oxunuşda “vav” oxunmur.
- “Ulu” (sahiblər) sözündəki əlavə “Vav”. Oxunuşda “vav” oxunmur.
- Şəmsiyyə hərfi olan “ləm” : oxunmur, lakin silindikdə ondan sonrakı hərfin təşdidləndiyini nəzərə almalısınız. Məsələn:

والشمس (günəş) yazırıq, وششمس oxuyuruq. والليل (gecə) yazırıq, ولليل oxuyuruq.

29. Ünsiyyət metodundakı qüsurlar nədir?

Bu ünsiyyət metodu, ünsiyyət bacarığına əsaslanaraq , dil qabiliyyətinə laqeyd yanaşır. Həmçinin bu metod əsas leksik ifadələri anlamaq və onları cümlə və yeni ifadələr qurulmasında tələbələri praktikaya yönəltmədən, dildən və ünsiyyətdən istifadə etməyə cəlb edir. Onun qüsurlarından biri də budur ki, bu ünsiyyət metodu, yuxarı səviyyə tələbələrədən daha çox, başlanğıc və orta səviyyəli tələbələr üçün uyğundur. Həmçinin onun sərbəstliyi, tətbiqlərinin çoxluğu, fəaliyyəti, haqqındakı fərqli rəylər ona olan inamı zəiflədir.

Müəllimlərin əksəriyyəti bu üslubun dilin yalnız şifahi yönümü ilə kifayətləndiyini düşünür. Onların çoxu üçün əhatəli ünsiyyəti dörd bacarığın toplam sistemi kimi təsəvvür etmək çətindir. Bu isə müəllimlərdən əksəriyyətinin qaydaların tətbiqində qüsurlara yol verməsinə səbəb olur.

30. danışanlar üçün ərəb dilini öyrədən müəssisələr və universitetlər hansılardır?

Ərəb dünyasındakı universitetlərin əksəriyyətində, digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili öyrədən mərkəzlər, institutlar və ya onları nəzərdə tutan proqramlar vardır. Səudiyyə universitetləri vəziyyətinə və sayına görə bu universitetlərin başında gəlir. İmam Məhəmməd bin Səud İslam Universiteti (Ər-Riyad), Kral Səud Universiteti (Ər-Riyad), İslam Universiteti (Mədinə), Ummul-Qurra Universiteti (Şərəfli Məkkə), Kral Əbdüləziz Universiteti (Ciddə), Şəhzadə Nura bint Əbdürrəhman Universiteti (Ər-Riyad) bu universitetlərdəndir.

Misirdə Əl-Əzhər Universiteti, Amerika Universiteti, Fəcr İnstitutu, Sudanda Ərəb Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatına tabe olan Xartum Beynəlxalq Ərəb dili İnstitutu, Afrika Beynəlxalq Universitetində Ərəb dili İnstitutu, Tunisdə Burqiba Müasir Dillər İnstitutu, həmçinin İraqda Əl-Mustansiriyyə və Bağdad Universitetləri, Mərakeşdə İğdır Universiteti, Dəməşqdə Əcnəbilərin təlimi institutu, İordaniyada İordaniya Universiteti, Yərmuk Universiteti, Küveytdə Küveyt Universitetində Dillər mərkəzi, Qətərdə Qətər Universitetində Dillər mərkəzi vardır.

Ərəb dünyasının xaricində də, başqa dillərdə danışanların ərəb dilini öyrənməsi üçün proqramlar təqdim edən bir çox məşhur universitet vardır. Məsələn: bəzi Amerika, Britaniya, Fransa, Almaniya, İtaliya, Hollandiya, İspaniya universitetləri və Avropadakı digər universitetlər, Asiyada İndoneziya, Çin, Malayziya, Yaponiya və Koreya universitetləri. Həmçinin, digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili öyrədən bir sıra müəssisələr də vardır: İslam Fondu Təşkilatı ("Hamı üçün ərəbcə"), Dünya Proqramları Təşkilatı, Ərəb İnstitutu onların ən məşhurlarındandır. Onların hamısı Ər-Riyaddadır. ALESCO Təşkilatı, İSESCO, Şeyx Zayed mərkəzi və digərləri də buna misal ola bilər.

31. Amerika, Avstraliya, Afrika, Asiya və Avropadakı başqa dillərdə danışanlara ərəb dili öyrədən proqramların, institutların ən yaxşısı hansıdır?

Dünya dövlətlərinin çoxunda və Amerikada ərəb dili öyrədən mərkəzlər vardır. Bu yaxınlarda ərəb dilinin tədrisi üçün, bölmələrin, institutların və mərkəzlərin yaradılmasına maraq daha da artmışdır. Onlar artıq bir çox universitetdə mövcuddur: Vaşinqtonda Corctaun, Ann-Arborda Miçiqan, Ostində İndiana və Teksas, Alabama ştatında Emory, Los-Ancelesdə Kaliforniya, Arizona, Brenston və Harvard, Berkeley, Yale, Yuta və s. Fransada Sorbon Universitetində ərəb dilinin tədrisi üçün Humanitar Elmlər Fakültəsi, həmçinin Parisdəki Ərəb dünyası İnstitutunda ərəb dili öyrənmək üçün müəssisə vardır. Eyni zamanda Britaniyada, xüsusilə də Britaniya universitetlərində: London, Lids, Mançestr, Oksford, Kembridcə başqa dillərdə danışanlar üçün ərəb dili öyrədən çoxlu proqramlar, mərkəzlər mövcuddur. Asiya və Afrikada da ərəb dilinin təlimi üçün universitet bölmələri və mərkəzlər yaradılmışdır. Aşağıda bu mərkəzlərin bəziləri haqqında ümumi məlumat təqdim edirik:

Təlim Proqramları və dərslər mövzuları	Saatlar	Həftələr	Səviyyələr	Yer	Müəssisənin adı
Xüsusi institut hazırlığı silsiləsi	90	15	6	Səudiyyə	Əl-İmam Universiteti Ərəb dili təlimi institutu
İnstitut hazırlığı silsilələri	90	15	4	Səudiyyə	Kral Səud Universiteti Ərəb Dilçiliyi İnstitutu
Digər sahələr üzrə kurikulum təlim silsilələri və proqramları	240	12	Təhsil kursu	Qahirə	Ərəb dili
Mərkəz tərəfindən istehsal olunan xüsusi silsilə	270	12	3	Tripoli/ Livan	Əl-Vafəddin mərkəzi
Ümumi proqram və sosial tərəfdaşlıq proqramı	300	16	4	İordaniya	Əz-Zərqa universiteti Ərəb dili mərkəzi

Təlim Proqramları və dərş mövzuları	Saatlar	Həftələr	Səviyyələr	Yer	Müəssisənin adı
Ərəb dili təlimi üçün Tokyo silsiləsi + İnstitut hazırlığından uzaqdan təhsil silsiləsi	75	15	3	Yaponiya	İslam İnstitutu
Müəllimlər onları, tələbələrə ehtiyaclarına və öz təcrübələrinə görə .hazırlayırlar	50	2	12	Qahirə	Nil mərkəzi
Ümumi proqram- Ərəb dilində və ərəb dili tədqiqatlarında Kembrid diplomu- Britaniya orta məktəb diplomu- bütün səviyyələr üçün danışq kursları- ixtisas kursları- Hədəflər üçün xüsusi- .fərdi kurslar	30	3	9	Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ((BƏƏ	Ərəb dili mərkəzi
Müəllimlər onları tələbələrə ehtiyaclarına və öz təcrübələrinə görə .hazırlayırlar	48	3	3	Qahirə	Mədəni əməkdaşlıq üzrə Misir mərkəzi
:Başlanğıc səviyyə .müasir ərəb dili :Digər səviyyələr Müəllimlər onları tələbələrə ehtiyaclarına və öz təcrübələrinə görə .hazırlayırlar	-	il 2	3	Tunis	Burqiba İnstitutu
İnstitut professorlarının hazırlığından, müxtəlif məqsədlərlə tədqiqat kitabları	-	Tədqiqat sinifi bütün səviyyələr üçün	3	Qahirə	Amerika Universiteti Ərəb dili institutu
İnstitut hazırlığından xüsusi silsilə	90	15	6	Dəməşq	Başqa dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi mərkəzi, Dəməşq .Universiteti

32. Oxuma və anlama bazamı artırma biləcək ən yaxşı qəzetlər hansılardır?

Ərəb ölkələrində mövcud olan rəsmi qəzetlərin əksəriyyəti faydalıdır. Çünki, onlar çox vaxt ərəb dilini, onu öyrənənlərə faydalı olacaq aydınlıqda istifadə edirlər. Biz sizin üçün, hər ərəb ölkəsindən bir qəzet seçəcəyik. Məsələn:

Ər-Riyad qəzeti (Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı), Əl-Əhram (Misir), Əs-Siyəsə (Küveyt), Ən-Nahar (Livan), Əl-İttihad (BƏƏ), Əz-Zəməni (İraq), Əd-Düstur (İordaniya), Əl-Xəbər (Əlcəzir), Əl-Əyyəm (Sudan), Əl-Məsə (Mərakeş), Əş-Şuruq (Tunis), Əl-Əyyəm (Yəmən). Ərəb dünyasından kənarda yayımlanan, sizin üçün olduqca faydalı bir qəzet növü də vardır. O "Mühacirət qəzeti" adlanır. Çünki, o müasir, aydın ərəb dilində yazılır. Məsələn: Orta Şərq, Əl-Həyat, Ərəb Qüdsü.

Sizə bu qəzetlərdəki mədəni məqalələri, baş məqalələri tədqiq etməyə çalışmağınızı tövsiyə edirik. Çünki onlar, oxuyan şəxs üçün aydın bir üslub formalaşdırırlar. Onlarda sizi çaşdırma biləcək ümumi anlayışlar, digər məqalələrin incəlikləri və ya gizli məqamları ilə əlaqəli bir şey yoxdur. Bu qəzetlərin əksəriyyətinin həftəlik yayımlanan mədəni əlavələri vardır. Onlar şeirlər, hekayələr, ədəbi məqalələr və s.əhtiva edirlər. Bu da sizin biliklərinizi zənginləşdirməyə kömək edə bilər.

33. Eşitmə qabiliyyətini artırma biləcək ən yaxşı radiolar hansılardır?

Ərəb ölkələrindəki rəsmi radioların əksəriyyəti faydalıdır. Çünki onlar adətən proqramlarının çoxunu müasir, aydın ərəb dilində yayımlayırlar. Məsələn: İslam çağırışı və Qurani-Kərim radioları (Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı) və Ərəb dünyasındakı bütün Qurani-Kərim radioları, həmçinin Dəməşq, Oman, Bağdad, Qahirə və s. radioların hər birində aydın ərəb dilində yayımlanan bəzi proqramlar buna misal göstərilə bilər.

Britaniya Yayım Korporasiyasındakı (BBC) Ərəb bölməsi kimi, ərəb ölkələrindən kənarda yayımlanan radiolar da vardır. Biz sizə xüsusi qaydada hazırlanmış xəbər bülletenlərini, həmçinin bəzi “talk show”ları izləməyinizi tövsiyə edirik. Təbii ki, onların hamısını deyil. Çünki onların dili, yüksək səviyyələr üçün nəzərdə tutulmuşdur. Onlar sizə ərəb və islam mədəniyyətindən çox şey qazandıra bilərlər.

34. Ərəb dili bazamı artırma biləcək peyk kanallarının ən yaxşısı hansılardır?

Ərəb ölkələrindəki rəsmi kanalların əksəriyyəti faydalıdır. Çünki onlar proqramlarının əksəriyyətini müasir, aydın ərəb dilində yayımlayırlar. Nümunədəki kanallar buna misal ola bilər: “Mədəniyyət kanalı” və “birinci kanal” (Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı), Ərəb ədəbi dilindəki serialları və dram proqramlarını ehtiva edən “Suriya kanalı”, həmçinin “Əl-Cəzirə” kanalı və “Əl-Arabi” kanalı. Ərəb ədəbi dilindən istifadə edən, təqdim üsulları yaradılmış Xarici Peyk Kanalları vardır. Ərəbcə danışan Britaniya kanalı (BBC), ABŞ-ın nəzdində “Əl-Hürre” kanalı, Fransanın nəzdində “Fransa24” kanalı, eləcə də Rusiya və Türkiyəyə tabe olan kanallar və s. proqramlarını ərəb ədəbi dilində yayımlayan kanallardandır. Biz sizə xüsusi qaydada hazırlanmış xəbər bülletenlərini, həmçinin bəzi “talk show”ları izləməyinizi tövsiyyə edirik. Təbii ki onların hamısını deyil. Çünki onların dili, yüksək səviyyələr üçündür. Onlar sizə ərəb və İslam mədəniyyətindən çox şey qazandıra bilərlər. Sənədli “Əl-Cəzirə”, “Əl-Arabiyyə əl-hadəs”, ərəb dilində “National Geographic Channel” kimi bəzi sənədli film kanallarını izləməyə çalışın. Onların dili yüksək keyfiyyətli, məzmunu isə faydalı və tərbiyəlidir.

35. Ərəb dili öyrənmək istəyirəm: hərfləri öyrənməyə başlayım, qaydaları yoxsa ...?

Ərəb dili bir-birini tamamlayan vəhdətdir. Onun ünsürlərindən hər biri (səslər, sözlər və ifadələr) və bacarıqlarından (eşitmə, danışmaq, oxuma və yazı) digərilə əlaqəlidir. Buna görə də, ərəb dilini öyrənmək üçün yalnız bir element və ya bacarıq seçmək yeni öyrənən tələbə üçün çox da faydalı ola bilməz. Bu səbəbdən də yeni başlayanlar üçün dilin tədrisi ardıcıl, bir- biri ilə əlaqəli, tələbənin səviyyəsinə uyğun bütün bacarıqları və dil əsaslarını əhatə edən dərslər vasitəsilə həyata keçirilir. Dil elementlərinin və bacarıqlarının hamısı, öyrənənin səviyyəsi ilə əlaqəli olanı əhatə edir. Yeni tələbə bəzi asan cümlələri (məsələn: salamlaşma) öyrənməklə, onları dinləmək və anlamaqla, sonra onları danışmada istifadə etməklə, onları hecalamağı öyrənməklə, onların yazılışını öyrənməklə dili öyrənməyə başlaya bilər.

36. Ərəb dilini oxumağı necə mənimsəyim?

Ərəb dilini oxumağı bir neçə yolla öyrənmək mümkündür. Onların ən əhəmiyyətli oxunanın anlaşılması və yaxşı dərk edilməsidir. Digərləri isə aşağıdakılardır:

- Oxunanın öyrənilməsi: məndəki əsas fikrin müəyyən edilməsi ilə sözlərin birbaşa mənasının müəyyən edilməsi, məndə olduğu kimi hadisələrin və ya düşüncələrin müəyyən edilməsi.
- Oxunanın şərh olunması: məndəki bilinməyən tərkiblərin və sözlərin mənalарının şərh olunması ilə, mənin əhatə etdiyi düşüncələr arasındakı əlaqələrin izah edilməsi.
- Oxunan mənin tənqid edilməsi: reallığı və fərziyyələri bir-birindən fərqləndirməklə, mövzu ilə əlaqəli və əlaqəsiz məsələlər arasındakı fərqi tapmaqla, həqiqət və mənin təqdim etdiyi idea arasındakı fərqi müəyyənləşdirməklə, oxu əsnasında mətnə ümumi rəy verilməlidir.
- Oxu zamanı həzz almaq vacibdir: bu, mənin heyranedici aspektlərinin, oradakı xoş duyğuların və həyəcanların növünün, gözəlliklərin və ritorik obrazların aspektlərinin müəyyən edilməsilə mümkündür.

37. Ərəb dilində oxuma qabiliyyətimi necə inkişaf etdirim?

Aşağıdakı üsullarla oxuma qabiliyyətinizi inkişaf etdirmək mümkündür:

- Çox sayda ərəbcə söz öyrənmək, onların mənalarını bilmək.
- Tələffüzdə hərəkəlməsini nəzərə almaqla ilkin formada intizamlı mətnlərin oxunuşu, sonrakı mərhələdə isə intizamsız mətnlərin oxunması.
- Səsli və səssiz oxu.
- Müxtəlif qaynaqlardan (kitablar, hekayələr, romanlar, qəzetlər, məqalələr, internet saytları və s) ərəb mətnlərinin oxunması.
- Hər gün oxuma sürətini artırmaqla qiraət üçün müəyyən bir vaxtın ayrılması.
- Oxuduqlarınız vasitəsilə özünüzü oxunanı anlamağa öyrəşdirin. Oxuduqlarınız haqqında özünüze suallar verin.

38. Ərəb dilində oxuma sürətini necə artırım?

Ərəb dilində oxunuş sürətinizi artırmağa kömək edə biləcək bir neçə üsul vardır. Onların ən əhəmiyyətliləri bunlardır:

- Ərəb dilində oxunuş üçün şəxsi motivasiyanın artırılması.
- Qiraət məqsədinin müəyyən edilməsi
- Sürətli oxu strategiyalarının izlənməsi. Oxunan mətnin sürətli yoxlanması (sorğu və yoxlanış), mətnin adının yaxşı oxunması, əsas başlıqların oxunması, açar sözlərin oxunuşu, oxunan mətnə sualların verilməsi, sualların cavablandırılması, oxunan mətnin yoxlanılması onlardandır.
- Mətni səssiz oxuyun.
- Diqqətinizi dağıda biləcək hər şeydən uzaqlaşın.

Qeyd edək ki, sürətli oxunuş hər zaman, hər məqsədə uyğun deyildir.

39. Sinifdən kənarda ərəbcə bacarığımı necə inkişaf etdirim?

Bu, aşağıdakılar vasitəsilə mümkündür:

- Qəzetlər, elanlar lövhəsi, rahat hekayələr və s. kimi ərəbcə orqinal mətnlərin oxunması.
- Ərəbcə orqinal mətnlərin dinlənməsi, qısametrajlı ərəb filmlərinin izlənməsi.
- Səsyazma vasitələrindən biri ilə danışılanların qeyd olunması, dinlənməsi və danışığın davamlı olaraq yaxşılaşdırılması.
- Ərəbcə mövzuların yazılmasının məşq edilməsi, onların yoxlanılması və yaxşılaşdırılması.
- Ərəbcə təlim proqramlarından və internetdə mövcud olan saytlardan istifadə⁽¹⁾
- Sinifdən kənarda ərəb dili biliklərinizi tətbiq etməyə çalışmaq (dinləyərək, danışaraq, oxuyaraq,yazaraq).

(1) YouTube platformasında faydalı bir sıra təhsil kanalları mövcuddur, bunlardan biri də Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyasının təqdim etdiyi "Dünya üçün ərəb dili" kanalıdır.

40. Əgər tələffüzüm yaxşıdırsa, həmçinin qaydaları bilərəmsə eşitmə qabiliyyətimi necə inkişaf etdirə bilərəm?

Aşağıdakılar vasitəsilə mümkündür:

- Sınıfdə və sınıfdən kənarda ərəbcə mətnləri çoxlu dinləməklə qulağınızı ərəbcəyə öyrəşdirin.
- Sürətli olmayan mətnləri dinləməklə başlayın, sonra sürətli mətnlərə keçin.
- Başlanğıcda videolentləri deyil, səs yazılarını dinləməyə üstünlük verin
- Dinlədiyiniz səs ətrafında suallar vermək və onları cavablandırmaq vasitəsilə dinləniləni başa düşməyə cəhd edin.
- Bəzi ərəb dili təlimi saytlarında və proqramlarında mövcud olan, bir sıra dinləmə qabiliyyəti testlərini nəzərdən keçirin və onları cavablandırın.

41. Danışiq qabiliyyetimi inkişaf etdirməyin ən yaxşı üsulu hansıdır?

Danışiq qabiliyyetinizi inkişaf etdirmək üçün aşağıdakıları tətbiq edə bilərsiniz:

- Bacarıqlı spikerləri dinləmək.
- Ərəbcə söz ehtiyatınızı və onlarla əlaqəli morfologiya və qrammatika qaydalarından bildiklərinizi inkişaf etdirmək.
- Danışiq qabiliyyetinizi davamlı olaraq məşq etdirmək, ərəbcə danışiq praktikasını əldə etmək.
- Dialoq strategiyası kimi aktiv danışiq strategiyalarından istifadə edin: əvvəl düşün sonra danış, danışiq hədəfini müəyyən et, inamla danışmağa başla, danışığın əsasında dəlillərdən və nümunələrdən istifadə et, danışığını nəzərdən keçir və onu düzəlt.
- Ərəbcə danışığını qeyd etməyə çalış, özünü daha da inkişaf etdirmək üçün danışığının güclü tərəflərini və düzəltmək üçün isə zəif tərəflərini öyrən.

42. Ərəb ölkələrini ziyarət etsəm öyrənməli olduğum dil qaydaları nələrdir?

Ərəb dili öyrənən şəxsin ehtiyacı olan dil qaydaları, digər dilləri öyrənən şəxsin ehtiyaclarından çox da fərqlənmir. Seçilən bu qaydalar, adətən geniş yayılmasına, öyrənənlərin ehtiyaclarına və dil səviyyələrinə görə siniflərə bölünərək, ərəb dili təlimi kitablarında tərtib olunurlar. **Onların ən əhəmiyyətliləri bunlardır:**

- Məskunlaşmaq, restoran, nəqliyyat vasitələri, tədqiqat salonları, məscid, hava limanları və səyahət, bank, xəstəxana, əczaxana və s. ilə əlaqəli olan, turistin gündəlik həyatında məruz qaldığı gündəlik mövzular və qaydalar.
- Tanışlıq, etika, salamlama, sağollaşma, təşəkkür, üzr istəmə, icazə almaq, xahiş və tələbetmə qaydaları.
- Ərəb ailə həyatı: ailə və onun üzvləri, qohumlar, ev və ev əşyaları.
- Məşhur içkilər və yeməklər, süfrə, süfrə mədəniyyəti və süfrə vasitələri, həmçinin oyunlar və hobbilər, səyahətlər, klublar, ziyafətlər və dəvətlər.
- Bəzi məşhur İslam və ərəb yerləri, paytaxtları və şəhərləri haqqında məlumatlar.
- Bəzi ərəb-İslam universitetləri və məşhur məscidlər haqqında məlumatlar.
- Şəxsiyyətlər: alimlər, müasir və qədim filosoflar, ədiblər, tanınmış şəxslər və s.
- Bəzi sənətlər: xəttatlıq, məscidlər, memar, naxışlar, muzeylər.
- Bəzi dəyərlər və etika: doğruluq, sədaqət, təmizlik, nizam-intizam, valideynlərə bağlılıq və s.
- Bəzi adətlər: alicənablıq, əliaçıqlıq, evlilik, bayramlarda təbriklər və s.
- Yemək, geyinmə və soyunma kimi ümumi davranışlarla əlaqəli müxtəlif üslubları əhatə etməklə ərəb-İslam mədəniyyətindən oxşarlıqlar.
- Ərəb və İslam dünyasındakı elmi inkişaf və yeni həyatın bəzi əlamətləri.

43. Digər dillərdə olduğu kimi başlanğıc, orta və yuxarı səviyyələr üçün sərbəst və rahat oxumağı təmin etmək məqsədilə kitabların sayı artırılırmı?

Oxumaq öyrənənin dilini zənginləşdirir. Öyrənənə yeni tərkiblər və ifadələr qazandırır, söz ehtiyatını artırır. Bu səbəbdən ikinci dildəki oxu təlimi proqramları geniş oxu və intensiv oxu növlərini təklif etməlidir. Lakin realıqda ərəb dili təlimi proqramları təkcə intensiv oxunun yazılmasına əhəmiyyət verir. Təəssüf ki, geniş oxu kitablarının yazılmasına laqeyd yanaşılır. İntensiv oxu proqramları ilə yanaşı qeyd edilən professional formada hazırlanmış geniş oxu kitabları yoxdur. Dil öyrənənin söz ehtiyatını müəyyən bir elmi formada zənginləşdirir. Ola bilsin kəndlərdə və ya universitetdəki ərəb dili təlimi institutunun nəşr etdiyi bəzi kitablar, həmçinin Kral Səud Universitetindəki Ərəb dili İnstitutunun (Ərəb dilləri) nəşriyyatlarının rahat oxu kitabları, Beyrutdakı Livan kitabxana nəşriyyatının müsəlmanlar üçün ərəbcə oxu silsiləsi istisna sayıla bilər. Onları Kral Səud Universitetinin Dilçilik İnstitutunun professorları tərtib etmişdir. Həmin vəsaitlər çətinliklə tamamlanmışdır.

Hazırda geniş oxu təliminə əhəmiyyət verən dil proqramları da vardır. Ancaq onların çoxu müəllimin və tələbənin bir sıra mövzuların və kitabların seçilməsindəki şəxsi cəhdlərinə əsaslanır. Onlar indi geniş yayılmışdır. Halbuki, bu oxu mövzuları və ya kitablar əslində başqa məqsədlə hazırlanmışdır. Ancaq onlar doğru yolda irəliləmək üçün yaxşı bir addımdır.

44. Hərbi, tibbi, dini, diplomatik və s. kimi xüsusi məqsədlər üçün ərəb dili təlimi kursları harada vardır?

Səudiyyə Ərəbistanı Krallığındakı Ərəb İnstitutunda müştərilərin istəyinə görə mətbuat və diplomatik kurslar mövcuddur. Həmçinin tibbi sahədəki işçilər üçün Kral Səud və Kral Əbdüləziz Universitetlərində kurslar vardır. Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası turizm, idman, diplomatiya, media, idarəetmə, səhiyyə, mədəniyyət sahələri üçün və əsas kommunikativ məqsədlərə uyğun ərəb dili tədrisi kursları təqdim edir. Universitetlərin və müəssisələrin əksəriyyəti ixtisas kursları layihəsini xoş qarşılayır və müştərilərin tələbinə əsasən onları həyata keçirirlər. Ərəb dili mütəxəssislərinin xüsusi məqsədlər üçün hazırladığı kitablar da vardır. Onlar hərbi, mətbuat və ya tibbi kurslarda (məsələn: Kral Səud Universiteti nəşriyyatlarının tibbi sahədəki işçilər üçün ərəb dili kitabı) və ya diplomatik kurslarda (məsələn: Kral Səud Universiteti nəşriyyatlarının diplomatik sahədəki işçilər üçün ərəb dili kitabı) və dini kurslarda (müsəlmanlar üçün ərəbcə oxunuş) istifadə olunurlar.

45. Xüsusi məqsədlər üçün ərəb dilini öyrənənin və həmçinin onu öyrədənin də yerinə yetirməli olduğu tələblər nələrdir?

Birinci - öyrənənlərin tələbləri:

- Tələbənin, yaxşı ünsiyyət qurmaqda ona kömək edəcək ümumi dil bazasının olması gözlənilir.
- Xüsusi məqsədlər üçün ərəb dilini öyrənən tələbənin, güclü bir hədəfi olmalıdır.

İkinci- öyrədənin tələbləri:

- Verilən məzmunu diqqət yetirmək üçün, tələbələrin istədikləri xüsusi məqsədin (diplomatik, siyasi, mətbuat, dini, tibbi, ticari, hərbi və s.) müəyyən edilməsi
- Kəşfiyyat xarakterli tədqiqatın icrası; həmin müddət ərzində, bu xüsusi proqramda təqdim edilmiş tərkiblərin və sözlərin düzəldilməsi tamamlanır.
- Tələbələrə təqdim edilməli olan tərkiblərin, elmi terminlərin və anlayışların aşağıdakı vasitələrlə müəyyən edilməsi:
 - I. Bu nümunədəki anlayışların, terminlərin, geniş yayılmış tərkiblərin siyahısını və onların təkrarlanma aralıqlarını tərtib etmək üçün, tələbələrin özlərinin istifadə etdikləri kitablardan, qeydlərdən və digər elmi materiallardan nümunə götürmək.
 - II. Müəllimin terminlər və anlayışlardan öyrənmək istədiyini əhatə edən bir hissəni seçdiyi, orijinal mətnlərə müraciət etmək.
 - III. Tələbələrin ya da təşkilat, xəstəxana və ya şirkət kimi onların mənsub olduqları müəssisələrin ehtiyaclarının müəyyən edilməsi üçün sahə tədqiqatının icrası.

46. Həmkarlarımin qarşısında səhv etdikdə yaşadığım xəcalət və sıxıntıdan qurtulmağın yolu nədir?

İkinci dil öyrənərkən dil qüsurlarının meydana gəlməsinin təbii bir hadisə olduğunu anlamalısınız. Dil öyrənənlər (xüsusən də başlanğıc səviyyələr) bir çox dil qüsurlarına yol verirlər. O əksər hallarda ana dilindən tərcümə və yaxud ikinci dil sistemini öyrənmə zamanı meydana gələn qüsurla əlaqəlidir. Buna görə də ikinci və ya xarici dil öyrənənlərin hər birinin başına gələn təbii şeydən qorxmayın və ya utanmayın. Unutmayın ki, dil qüsurlarınız sizin dili öyrənmə üsulunuzdur. Qüsurlarla öyrənmək daha yaxşıdır. Dil səviyyənizi inkişaf etdirənə kimi onları düzəldin və onlara daim müsbət baxın.

47. Ərəb dili və müxtəlif ləhcələr arasındakı fərq nədir?

Ərəb dili aydın və çox yayılmış formasından başqa, ərəbcə danışanların istifadə etdikləri bütün ünsiyyət sistemlərini əhatə edir. Ancaq gündəlik həyat fəaliyyətində istifadə olunan ərəbcə, qədim və yeni ədəbi dildən ifadə vasitəsinə, ədəbi dildə tapdığımız və ləhcələrdə tapmadığımız bezi ifadələr kimi, bir sıra formal vəzifələrinə və xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir. Bu fikir ayrılığı nəticəsində 2 dil səviyyəsi – iki formalı dil kimi bilinən məfhum meydana gəlmişdir. Onların birincisi rəsmi xidmət fəaliyyətlərinə, həmçinin konfranslara, mühazirələrə, dərslərə, dini ibadətlərə, bəyanatlara, rəsmi qərarlara, yazışmalara, qanuni razılaşmalara aiddir. İkinciyə gəldikdə o, qeyri-rəsmi ünsiyyət qaydalarına, həmçinin evdə, küçədə və ictimai yerlərdəki gündəlik ünsiyyət qaydalarına aiddir.

48. Ərəb dilinin səviyyələri hansılardır?

Ərəb dilində bir neçə səviyyə mövcuddur:

- Ədəbi dil - bu Quranın və mədəniyyətin dilidir. O, bu sahələri tədqiq etmək istəyənlər üçün zəruridir.
- Müasir standart ərəb dili - o, ədəbi dilə və danışığa ən yaxınıdır. Bu səviyyə də, təhsil, mətbuat, rəsmi hökumət qərarları və s. ilə əlaqəli rəsmi sahələrə aiddir.
- Ortaq dil və ya ləhcə - bu gündəlik ticarətə və qeyri-rəsmi ünsiyyət qaydalarına məxsusdur.
- Bəzi tədqiqatçılar bu siyahıya, mədəni dialoq (və ya orta qərəbcə) dilini də əlavə edirlər. Bu, müasir standart ərəb dili və ləhcə arasında dayanan əlavə səviyyəni əhatə edir.

49. Ərəb dilində geniş yayılmış yazı qüsurlarının əksəriyyəti hansılardır?

Ərəb dili diktə və yazılış qaydalarının nizamlı və qaydalı olması ilə fərqlənir. Orada tələffüz və yazılış arasında böyük bir oxşarlıq vardır. Bu böyük oxşarlıq və nizam, bezi təcrübəsizlərin sağdan sola yazılışla əlaqəli çətinliklərlə qarşılaşmalarına baxmayaraq, öyrənənlərin orfoqrafiya cəhətdən çətinliklərini azaldır. Bu, onların bir çoxunun öyrəşdiyinə zidd olan bir sistemdir. Həmçinin sözdəki yerlərindən asılı olaraq, hərflərin forması da dəyişir (məsələn: “həmzə” nin və digər hərflərin bəzisinin yazılışı). Onların bəzisi, bir sıra səs problemlərinə görə, bəzən hərflərin əsas dəyişim qüsurlarına yol açır.

Düzgün ifadə, mübtəda və xəbər, isim və sifət arasındakı uzlaşma qaydaları, izafətin tərəfləri arasındakı fərqlilik öyrənənlərin çoxunun üzləşdiyi qrammatika problemlərindəndir. Həmçinin bir çoxları bağlayıcıların və ön qoşmaların istifadəsində etdikləri səhvlərlə yanaşı, fikirlərini ifadə etməkdə və onları paraqraflarda düzənləməkdə çətinlik çəkirlər.

50. Ərəb dilindəki səslərin ən çətini hansıdır?

Alimlərin bəzisi düşünür ki, xarici dil öyrənənə öyrəndiyi dilin bəzi səslərini tələffüz etmək asan gəlir. Onlar ana dili və xarici (hədəf) dil arasındakı ortaq səslərdir. Tələffüzü çətin olan səslərə gəldikdə onlar, xarici dili fərqləndirən və ana dilində olmayan səslərdir.

Ərəb dilində çətinlik çəkilən 10 səs vardır. Onlar – “əlif”, “ha”, “cim”, “ayn”, “ğayn”, “qaf”, “sad”, “dad”, “ta”, “za” dır. Bu səslər və ya onların bəziləri dillərin çoxunda yoxdur. Buna görə də, ərəbcə danışmayan, ərəb dilini öyrənən şəxs onu çətin hesab edir. Bu səbəbdən, müəllim bu səslərin tələffüzünə daha çox vaxt ayırmalıdır.

51. Digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi sahəsindəki dil çətinlikləri və onların aradan qaldırılması üsulları hansılardır?

1. Fonetik çətinliklər:

Tələffüz edilən və yazılmayan səslər və eyni zamanda uzun və qısa saitli səslər arasındakı fərqliliklərin az olması səbəbilə, bir sıra çətinliklər yaranır. Onların aradan qaldırılması, uyğun məşqlərin seçilməsi və onların artırılması ilə mümkündür.

2. Leksik və məna çətinlikləri:

İxtisar, əlavə və əvəzləmə ilə əlaqəli olan çətinliklər. Ərəb dilindəki sinonimlərin çoxluğu, əlaqə qurmaq üçün uyğun sözü seçərkən öyrənənin heyranlığına səbəb olur. Söz ehtiyatlarının yavaş-yavaş artırılmasına üstünlük verirlər. Həmçinin öyrənməyə, lazımi formada düzəldilmələri və mənalarının izah olunması nəzərə alınmaqla, geniş yayılmış sözlərlə başlamağa daha çox üstünlük verirlər.

3. Yazıda çətinliklər:

Yazılan və oxunmayan hərflərin və ümumiyyətlə hərflərin yazılışındakı oxşarlıqlar kimi çətinliklər. Bəzi hərflərin yazılışı ilə əlaqəli olan çətinliklər, hər bir hərfin müxtəlif formaları ilə tanışlıq, bu qəbildəndir.

4. Qrammatik və morfoloji çətinliklər:

Sifətin ismə tabeçiliyi, uzlaşma, uzlaşmama, dərəcələr, müəyyənlik, qeyri-müəyyənlik və s. bunlardandır. Yaxşı olar ki, müəllim nəzəri qayda dərslərini keçməzdən əvvəl ifadələr vasitəsilə funksional olaraq bəzi qaydaları keçməyə başlasın. Asandan başlayaraq çətinə doğru irəliləsin. Sözləri tam şəkildə düzəltsin.

52. Leksika, lüğət və ensiklopediya arasındakı fərq nədir?

Leksika termini, Feyruz Əbadinin “Mühit lüğəti” adı ilə yaratdığı, leksika adının ümumiləşdiricisi olan lüğət terminindən, daha ümumi və daha əhatəlidir. Demək olar ki, lüğətin istifadəsi sadəcə söz leksikonları ilə məhdudlaşır. İstifadə baxımından leksika sözü təkdilli ərəb leksika mənbəsi üçün, lüğət sözü isə iki və ya çoxdilli mənbələr üçün istifadə olunur (yəni, məsələn: ərəb və ingilis kimi iki və ya daha çox dildə). Ensiklopediyaya gəldikdə o, aşağıdakılara görə leksika və lüğətdən fərqlənir:

1. Girişlər: onlar məlumatların adlarından, eləcə də müxtəlif mövzulardan (tarixi, coğrafi, elmi və s.) böyük bir qismi əhatə edir. Leksikalardakı sözlərə, onların mənalarına və istifadə edilmələrinə diqqət edir.
2. Girişlərin sayı: onlar əksər hallarda leksika girişlərindən az olur. Çünki onlar, böyük məlumatların miqdarına diqqət edirlər.
3. Girişlərdə əldə edilən məlumatlar: ensiklopediya dil məlumatları ilə maraqlanmır. Leksika isə onlarla çox maraqlanır.

53. Ərəbcə öyrənənlərin təlimləri üçün birbaşa və ya internet vasitəsilə kurslar varmı?

Ərəbcə danışmayanların müəllimləri və onların təhsili üçün, ərəb dili öyrənənlərin təlimi ilə əlaqəli bir sıra institutlar vardır. Səudiyyə universitetlərində mövcud olan institutlar, Xartum Beynəlxalq Ərəb dili institutu, Afrika Beynəlxalq Universitetindəki Ərəb dili institutu, Mərakeşdəki Fas şəhərində Ərəb dili institutu, həmçinin beynəlxalq şəbəkə/ internet istifadəsi ilə bir sıra təlim kurslarının icrasına aid Elektron Səudiyyə Universiteti, eyni zamanda bir sıra ölkələrdə internet şəbəkəsi yolu ilə birbaşa təlim kursları keçirən “Hamı üçün Ərəbcə” onlardandır. Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası ərəb dili müəllimlərinin ixtisas təkmilləşdirilməsi üçün həm ənənəvi şəkildə, həm də internet üzərindən müxtəlif proqramlar və təlim kursları təqdim edir. Bu proqramlar arasında “Mütəxəssis” adlı proqram xüsusilə seçilir. Bu, tətbiqi dilçilik və əcnəbilər üçün ərəb dilinin tədrisi sahəsində ixtisaslaşan mütəxəssislər üçün nəzərdə tutulmuş intensiv dil təlim proqramıdır. Ətraflı məlumat üçün dünya şəbəkəsi, internet vasitəsilə bu institutların aşağıda qeyd olunan saytlarına müraciət edin:

Kursların provayderi

Kral Səud Universiteti Ərəb Dilçilik İnstitutu
Əl-İmam Universiteti Ərəb dili təlimi İnstitutu
Ummul-Qurra Universiteti Ərəb dili təlimi İnstitutu
İslam Universiteti Ərəb dili təlimi İnstitutu
Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası
Xartum Beynəlxalq Ərəb dili institutu
Afrika Beynəlxalq Universiteti nəzdində Ərəb dili institutu
Elektron Səudiyyə Universiteti
“Hamı üçün Ərəbcə” - Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı
Qahirədə Amerika Universiteti Ərəb dili İnstitutu
Ərəb dili institutu - Mərakeş, Fas şəhəri

54. Xüsusi məqsədlər üçün (diplomatiya, dini, tibbi, hərbi və s.) ərəb dili təlimi materiallarını harada tapa bilərəm?

Aşağıdakı idarələrlə əlaqə yaradaraq bu materialları əldə etmək mümkündür:

Elmi material	Nəşr edən
Tibbi sahədə çalışanlar üçün ərəb dili	Kral Səud Universiteti Ərəb Dilçilik İnstitutundan.
Diplomatik sahədə çalışanlar üçün ərəb dili	Kral Səud Universiteti Ərəb Dilçilik İnstitutu
Beynəlxalq əlaqələri öyrənənlər üçün ərəb dili	Con Hopkins Universiteti, Vaşinqton
Ticari işlər və işçilər üçün ərəb dili (2 hissə)	Miçigan Universiteti, Ann-Arbor
Ərəbcə İslam mədəniyyəti üçün bir körpüdür: dini məqsədlər üçün ərəb dili təlimi	Amerika Açıq Universiteti, Vaşinqton
Müsəlmanlar üçün ərəbcə oxunuş (3 hissə)	Kral Səud Universiteti Ərəb Dilçilik İnstitutunun professorları və Beyrutdakı Livan kitabxanası nəşriyyatı
Diplomatik, tibbi sahədə, ticarət, işçilər, informasiya və mətbuat üçün ərəb dili təlimi silsiləsi	Ərəb İnstitutu, Ər-Riyad /www.arabic.com.sa/index.php/ar

55. Digər dillərdə danışanlara ərəb dili öyrədən müəllimdə ən vacib meyarlar hansılardır?

Təhsil ədəbiyyatlarının çoxu 3 əsas qabiliyyəti əsas tutur. Onlar ərəb dili müəllimində aşağıdakı qaydada mövcud olmalıdır:

İxtisas qabiliyyəti, yəni:

Dil təlimində və onun ikinci dil olaraq öyrənilməsində, yeni istiqamətlər haqqında tətbiqi və nəzəri biliklər, təhsil fəaliyyətləri və onların tətbiqi üçün planlama, ən bariz dil öyrənmə problemləri ilə tanışlıq və onların həll yollarının tapılması, dil təlimi üçün müxtəlif texnologiyaların istifadəsi, müəllimin, tələbələrinin müxtəlif dil qabiliyyətlərini yoxladığı testlərin və qiymətləndirmə işlərinin öyrənilməsi və onların istifadəsi.

Dil qabiliyyəti, yəni:

Dil qabiliyyətlərinin (eşitmə, danışmaq, oxuma və yazı) mənimsənilməsi, dil elementlərinin (səslər, sözlər, tərkiblər, avtomatik yazı, hərflərin yazılışı.) mənimsənilməsi, dilin sağlam istifadəsi, dilin xüsusiyyətlərinin və onların adətlərinin öyrənilməsi.

Mədəni qabiliyyət, yəni:

Ərəb dilinin mədəni tərəflərinin öyrənilməsi, onların öyrənenlərə çatdırılma keyfiyyəti, öyrənenlərin mədəniyyətlərinin anlaşılması.

56. Müəllimin ərəb dilindəki mədəni məlumatları öyrənə bilməsi üçün lazım olan qabiliyyətlər hansılardır?

Mədəni ünsür, hər hansı bir dili öyrənməyin əsas komponentidir. Çünki, mücərrəd dil biliyi tək başına uğurlu öyrənmə və ünsiyyət üçün kifayət deyildir. Mədəniyyətin öyrənilməsilə əlaqəli təfərrüatlar, onların təqdim üsulu, ərəb dili təlimi proqramındakı kafi miqdar ətrafında, böyük bir fikir ayrılığı vardır. Ona əlavə olaraq, ərəbcə öyrənənlərin böyük əksəriyyətinin, dini məqsədlər üçün, ərəbcənin İslamla əlaqəsinə görə onu öyrənən, müsəlmanlar olmasına baxmayaraq, onların ehtiyacları da fərqlənir. Onlar arasında tədqiqi, siyasi, iqtisadi ehtiyaclar üçün ərəbcəni öyrənmək istəyən, bəzi ərəb ölkələrində yaşamaq istəyənlər də vardır. Bütün bunlar, ərəb dili üçün tədris proqramlarındakı, mədəni komponentin təqdimi zamanı nəzərə alınmalıdır.

57. Ərəb dilinin öyrədilməsində müəllimə faydalı ola biləcək mənbələr hansılardır?

Bu sahədə müəllimə tövsiyə olunur ki, ya akademik tədqiqatların fəaliyyətini təmsil edən ixtisaslaşdırılmış məlumatları, ya da müəllimə peşə təcrübəsində və peşə adətlərinin və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsində kömək edəcək məzmunları özü üçün bir araya gətirsin. Bu mövzuda müəllim üçün faydalı mənbələr siyahısının başında tətbiqi dilçilik və dillərin öyrənilməsi proqramları gəlir. Onların arasında tədris üsul və metodlarının, ikinci dilin əldə edilməsi və təlimi zamanı texnologiyadan istifadə üsullarının, mənimsənildiyi proqramlar vardır. Əlavə olaraq, müqayisə etmək, qiymətləndirmək və s. üsulların mənimsənildiyi proqramlar da vardır. Aşağıdakı siyahı qeyri-ərəblərə ərəb dili öyrədən müəllimlərin ehtiyacı olan sahələrdəki bəzi proqramları əhatə edir:

Nömrə	Kitabın adı	Tərcüməçinin və ya müəllifin adı	Nəşriyyat və nəşr ili
1	Xarici dillər: öyrənilməsi və öyrədilməsi	Naif Xurma və Əli Həccac	İncəsənət, Ədəbiyyat və mədəniyyət üzrə Milli Şura, Küveyt, 1988
2	Dillərin öyrənilmə üsulları və yolları: təsvir və təhlil	Cek Riçard, Rocers Teodor. Tərcümə: Mahmud Əs-Sini və digərləri	"Kitab dünyası" nəşriyyatı, Ər-Riyad, 1990
3	Dillərin tədrisi və onların əməli nəticələrinə dair təkamül nəzəriyyəsi	Müəllif: Hektor Hamerlez Tərcümə: Rəşid Əd-Duveyş	"Səfir" mətbəəsi, Ər-Riyad, 1994
4	Dil testləri	Dr. Məhəmməd Əbdülxaliq Məhəmməd Fəzl	Kral Səud Universiteti, 1996

Nömrə	Kitabın adı	Tərcüməçinin və ya müəllifin adı	Nəşriyyat və nəşr ili
5	Dillərin öyrənilməsinə dair üslub və prinsiplər.	Müəllif: Larsen Friman Tərcümə: Ayşə Əs-Səid.	Kral Səud Universiteti, 1997
6	İkinci dilin öyrənilməsi nəzəriyyələri	Rozamond Mişel və Floranz Mayls. Tərcümə: İsa Əş-Şeryufi.	Kral Səud Universiteti, 2004
7	Ərəb dili təlimi yolları	Dr. Əbdüləziz Əl-Useyli.	"Forum işıqları" mətbəələri, Ər-Riyad, hicri 1423
8	Dil təlimi proqramlarının inkişaf etdirilməsi	Müəllif: Cek Riçard Tərcümə: Nasir Əl-Ğali, Saleh Əş-Şverx.	Kral Səud Universiteti, 2007
9	İkinci dilin qazanılmasına dair kompüter tətbiqləri: təlim, dəyərləndirmə və elmi tədqiqat üçün istehsal edilmişdir.	Müəllif: Karol Şapel Tərcümə: Saad Əl-Qahtani	Kral Səud Universiteti, 2007
10	Dil təliminin dəyərləndirilməsi əsasları	Müəllif: Duayt Elloyd Tərcümə: Xalid Əd-Damiğ	Kral Səud Universiteti, 2008
11	Tətbiqi dil elmi	Müəllif: Qay Kuk. Tərcümə: Dr. Yusif Əş-Şamimari	Kral Səud Universiteti, hicri 1429
12	İkinci dilin əldə edilməsi	Müəllif: Suzan Cas və Lari Seylonker Tərcümə: Macid Əl-Həməd	Kral Səud Universiteti, 2009

Nömrə	Kitabın adı	Tərcüməçinin və ya müəllifin adı	Nəşriyyat və nəşr ili
13	Kompüter köməyi ilə dil öyrənilməsi müddətləri: kompüter köməyi ilə dilin öyrənilməsinə dair mövzular və seçimlər	Müəllif: Maykl Levi və Cilyan Stokvil. Tərcümə: Dr. Məhəmməd Saad Əl-Aləm Əz-Zəhrani	Kral Səud Universiteti, 2010
14	Yasir Təhsil Seriyası	Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası	Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası, 2023
15	Xarici dil müəllimləri üçün testlərin hazırlanmasındakı asanlaşdırma	Müəllif: Xalid Əd-Damiğ və Məhəmməd Əbdülxaliq Məhəmməd Fəzl	İki müəllif, 2012
16	Ərəbcə danışmayanlara ərəb dilinin öyrədilməsi üçün müəllimin bələdçisi	Müəllif: Dr. Mahmud İsmayıl, Nasif Əbdüləziz və Muxtar Tahir Hüseyn	Körfəz ölkələri üçün Ərəb təlimi kitabxanası, Ər-Riyad
17	Ərəbcə danışmayanlara ərəb dilinin öyrədilməsinə dair aydınlaşdırmalar	Dr. Əbdürrəhman Fövzani	İslam Fondu təşkilatı, Ər-Riyad
18	Dillərin təlim və tədrisinə dair prinsiplər.	Müəllif: Duqlas Braun. Tərcümə: İbrahim Əl-Qaid və Eyd Əş-Şəmri.	Körfəz ölkələri üçün Ərəb təlimi kitabxanası, Ər-Riyad

58. Dil bacarıqları və onların elementləri nələrdir?

4 dil bacarığı mövcuddur. Onlar: eşitmə, danışmaq, oxuma və yazmadır. Bəzi alimlər bu siyahıya, müşahidə bacarığını da əlavə edir. (məsələn: televizor). Burada ikinci dərəcəli qabiliyyətlər də vardır. Onların dil elementləri ilə adlandırılması mövzusunda razılığa gəlinmişdir. Onlar: səslər (tələffüz), tərkiblər və qaydalar (fonetika və qrammatikada), sözlər (sözlər və ənənəvi ifadələr), yazı (avtomatik yazı). Onlardan hər biri ünsiyyətdəki vacib bir funksiyanı yerinə yetirir. Bu funksiyanı iki şey müəyyən edir: tələbələrinizin səviyyəsi, qabiliyyətləri üçün olan ehtiyacları. Ümumiyyətlə başlanğıcda, təcrübəsizlər yazı və oxunuş bacarıqlarına nisbətən daha az diqqət yetirməklə danışmaq və eşitmə bacarıqlarından çox istifadə edirlər. Vaxt keçdikcə, bu iki qabiliyyətin həcmi artırılır. Bəzi öyrənənlərin danışmaq qabiliyyətinə ehtiyacları olduqda, şifahi ünsiyyətə üstünlük vermələrinə baxmayaraq ehtiyac yaranarsa proqram vaxtının yarısı yazı bacarığına həsr olunur.

59. Mən müəlliməm. Ərəb dili bacarıqlarımı necə inkişaf etdirə bilərəm?

Bu baxımdan müəllimlərin hazırlığı və onların tədrisi təşkilatlarının icra etdiyi təlim və tədris proqramlarında, kurslarında iştirak etmək, ərəb dili müəllimləri üçün peşəkar bağlantılara və cəmiyyətlərə qoşulmaq, tətbiqi dillər və dillərin təlimi istinadlarına baxmaq ən vacib üsullardan biridir.

Ərəb dili təliminə ayrılmış jurnallara baxmaq, məlumat mübadiləsi və onların təcrübələrindən yararlanmaq üçün peşəkar həmkarlar ilə ünsiyyət də müəllimə kömək edən amillərdəndir. Həmçinin müəllimin keçirdiyi təcrübələr, nəticə çıxardığı təşəbbüs vasitəsilə davamlı özünü inkişaf etdirmə cəhdləri, lazım olduqda faydalı təcrübələrindən istifadə də inkişafa kömək edir.

Ərəb radiolarını çox dinləmək, ərəbcə yayımlanan kanalları izləmək, əliniz çatan jurnalların, qəzetlərin, kitabların hər birini oxumaq, müəllim və həmçinin öyrənənlər üçün faydalı işlərdən biridir. Onların hamısı ərəb dili və həmçinin ərəb mədəniyyəti səviyyənizi yüksəltməkdə sizə kömək edir.

60. Ərəb dilinin ən vacib xüsusiyyətləri nələrdir?

Bu xüsusiyyətlərin ən vacibləri kimi aşağıdakıları sadalamaq mümkündür:

Birinci – kökdən yaranma:

Ərəb dili bu xüsusiyyətinə görə, bütün dünya dillərindən üstündür. İsmi-fail, ismi-məful, sifət dərəcələri, zaman bildirən isim, məkan bildirən isim, alət bildirən isim və s. onlardandır. Bu sözlərin hamısı ərəb sözlərinin köklərinə və onlardan törəyən vəznlərə əsaslanır. Bu xüsusiyyət dili öyrənənin işini asanlaşdırır, vaxtına qənaət edir. Məsələn: (KTB) kökündən və fail, məful, fia:lətun vəznlərindən aşağıdakı sözlər (törəmələr) yaranır: Kə:tibun (Yazıçı), məktu:bun (yazılan, məktub), kitə:bəton (yazı, kitabə) və s.

İkinci – irab (sintaksis təhlil):

O, ərəb dilinin ən güclü elementlərindən biridir. Onun fikirlərin çatdırılmasında, anlayışların ötürülməsində, anlaşılmazlıqların aradan qaldırılmasında böyük əhəmiyyəti vardır. Həmçinin o danışana və yazana sözləri təqdim etmə və onları təxirə salma, öz fikir və rəylərini dəqiq ifadə etmək imkanı verir.

Üçüncü - səslər:

Ərəb dili dillərə məlum olan ən geniş fonemə sahibdir. Beləki, hərflərin çıxışı dodaqlardan boğazın dərinliklərinə doğru yayılır. Ərəb dilində damaq və boğaz samitlərində riayət etdiyimiz incəliklər kimi, səslərinin məxrəcinə diqqət edilməsi də, onun xüsusiyyətlərindəndir. Bu bizi “tə”, “ta”, “sin” və “sad” hərflərini bir-birindən fərqləndirməyə sövq edir.

Dördüncü - ifadənin dəqiqliyi:

Ərəb dili, hal və vəziyyətin ifadəsinə görə ən dəqiq dillərdəndir. Bu, hal və vəziyyət arasındakı fərqi ifadə etmək üçün ərəb dilindəki sinonimlərin çoxluğundan qaynaqlanır.

Beşinci - ərəbləşdirmə:

Ərəb dilinin xarici sözlərin öyrənilməsi və modellərinə görə onların ərəbləşdirilməsi üçün güclü xüsusiyyəti vardır. Qantar, Firdevs, Yaqut, sabun, cəfəri, lobyə kimi sözlər bu qəbildəndir.

61. Digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi, ərəblərin övladları üçün ərəb dili təlimindən fərqlənirmi?

Bəli, o çox fərqlidir. Əgər dil elementlərinə (səslər, sözlər, tərkiblər, transkripsiya), dil bacarıqlarına (eşitmə, danışmaq, oxuma və yazı) və dil mədəniyyətinə nəzər salsaq, onda o fərqi yaxşı başa düşərik. Ərəb dilini öyrənən ərəb, ərəb səslərini səlil bilir və ərəb sözlərinin çoxunu başa düşür, onların strukturlarını bilir. Ərəbcə bir mətnə qulaq asdıqda onu anlayır, ərəbcə söhbət edir, ərəb dili mədəniyyətini (yaş və dil səviyyəsinə görə onun hamısını) başa düşür. O, ilk məktəb illərində oxuma və yazma öyrənir. Ərəbcə öyrənmək istəyən, digər dillərdə danışan şəxsə gəldikdə o, lazımı bacarıqları, dil elementləri və ərəb dili mədəniyyətini öyrənməlidir. Onun üçün də belə insanlar, digər dillərdə danışanların yazdığı kitablardan istifadəyə xüsusi diqqət etməlidirlər.

62. Ərəb dilində öyrənənlərin dil səviyyəsini qiymətləndirmək üçün testlər varmı?

Ərəb dünyasında və ondan kənardakı bir sıra mərkəzlərdə ərəb dili öyrənən qeyri-ərəblərin səviyyəsini qiymətləndirməyi hədəfləyən bir sıra testlər vardır. Bu testlər öz aralarında yayılmasına, intizamına və şöhrətinə görə fərqlənirlər. Onların əksəriyyəti ilk növbədə onları tərtib edən təşkilatlara və mərkəzlərə xidmət etmək üçün hazırlanmışdır. Kral Səud Universitetinin Ərəb Dilçilik İnstitutu bu sahədə ilk istehsalçılardan biri hesab olunur. Həmçinin qiymətləndirmə və gücləndirmə üçün milli mərkəz, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığında maraqlananlara ərəb dili səviyyə testlərini tanımaq üçün iddialı bir layihə təqdim edir.

Bu sahədə vacib imtahanlardan biri, Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası tərəfindən təqdim olunan “Həmzə” akademik test imtahanıdır. Bu, ərəb dilini öyrənən qeyri-ərəbdilli şəxslərin dil bacarıqlarını dörd əsas dil bacarığı üzrə (oxuma, dinləmə, yazı və danışmaq) beynəlxalq qiymətləndirmə və ölçmə standartlarına uyğun olaraq ölçən standartlaşdırılmış bir testdir.

63. Ərəb dili müəllimlərinin peşəkarlıq səviyyəsinin müəyyən edilməsi üçün, ərəbcə testlər varmı?

Dil təlimi ilə məşğul olanların peşəkarlıq səviyyəsinin müəyyən edilməsi, bu dəqiq ixtisas sahəsindəki iş üçün cəlbəedici səlahiyyətlərin ayrılmasına kömək edən, vacib mexanizmlərdən hazırlanır. Qeyri-ərəblər üçün ərəb dili təlimi sahəsində indiyə kimi bu növ testlər olmamışdır. Kral Səud Universitetinin Ərəb Dilçilik İnstitutu bu yaxınlarda bu kimi testləri asanlaşdıran bir layihə həyata keçirmişsə də mənim onun haqqında məlumatım yoxdur. (Qeyri-ərəblərə ərəb dili öyrədənlərin peşəkarlıq standartları layihəsi).

64. Ərəb dilində səviyyənin müəyyən edilməsi üçün sertifikatlaşdırılmış testlər varmı?

Səviyyənin müəyyən edilməsi testləri, xarici və ya ikinci dil öyrənmək üzrə ixtisaslaşmış hər hansı bir sahə üçün zəruri vasitələrdən biridir. Öyrənənlərin həqiqi səviyyələrinə uyğun yerləşdirilməsi tədris prosesinin doğru sürətlə irəliləməsini təmin etmək üçün vacib bir işdir. Qeyri-ərəblər üçün ərəb dili təlimi mərkəzlərinin eksəriyyəti, özlərinin xüsusi daxili testlərinə əsaslanır. Testlər onların səviyyələrinə və saylarına görə nəzərdən keçirilməsi ilə, həmçinin hədəf dilin təbiətilə uyğunlaşır. Buna görə də, səviyyəni müəyyən etmək üçün sertifikatlaşdırılmış testlərin mövcud olduğunu deyə bilməyimiz qeyri-mümkündür. Onların institutların hamısında ümumi formada istifadə edilməsi mümkündür. O, tədris mühitlərinin və bir tədris təşkilatından digərinə səviyyələrin fərqləndirilməsi üçündür. Lakin burada ümumi məqsədlər üçün tərtib edilmiş testlər də vardır. Onlar sertifikatlaşdırılmışdır. Məsələn: Kral Səud Universitetinin Ərəb Dilçilik İnstitutunun “qabiliyyət testi”, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığındakı dəyərləndirmə və gücləndirmə üçün Milli Mərkəzin hazırladığı test, Amerikada Tətbiqi Dillər Mərkəzinin (Linguistics Center for Applied) təqdim etdiyi yeni Qabiliyyət Testi (Test New Arabic Proficiency). Bu sahədəki müasir təşəbbüslərdən biri də Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyasının səyləridir. Bu Akademiya, ərəb dili üzrə vahid beynəlxalq imtahanın hazırlanmasını hədəfləyir ki, bu da öyrənənlərin dil bacarıqlarını effektiv şəkildə qiymətləndirməyə və öyrənənlərə / son istifadəçilərə dəyərli məlumat təqdim etməyə töhfə verəcəkdir.

65. Tələbələrəmə çətin sözlərin mənalərini izah etmək üçün ən asan üsullar hansılardır?

Sözlərin öyrənilməsi üçün müəllimin tövsiyyə etdiyi bəzi əsas, ümumi üsullar vardır. Onların ən əhəmiyyətliləri bunlardır: mənalı ünsiyyət zamanı yeni sözlərin təqdim olunmasına çalışmaq, öyrənənlərin faydalı zehni və idraki strategiyalardan istifadə etməyə cəsarətləndirilməsi (onların sözün kökünün, babının, törəmələrinin öyrənilməsi ilə mənalərinin, əlaqələrin, sözün müşayiət olunan nəticələrinin təxmin edilməsinə və tərcüməyə müraciət edilməsinin azaldılmasına cəsarətləndirilməsi onlardandır), həmçinin öyrənənləri yeni sözlərin istifadə edilməsinə və onları öz xüsusi üslublarına görə vəzifələndirməyə sövq edən, vacib təlim funksiyalarını tərtib etməyə və tətbiq etməyə çalışmaq, eyni zamanda dil oyunlarının istifadəsi, oxuma üsulu ilə dil bazasının gücləndirilməsi, öyrənənlərə uyğun maraqlı oxu mətnlərinin təklif edilməsi, öyrənənlərin leksikalardan istifadəyə uyğun metoda öyrədilməsi⁽¹⁾.

(1) Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyasının təqdim etdiyi "Sivar" lüğət platforması, istifadəçilərə bir sıra dil lüğətlərində ardıcıl və rahat şəkildə axtarış etməyə imkan verir və bu platforma dil öyrənmədə faydalıdır.

66. Hazırlıq və başlanğıc səviyyələrdəki tələbələrimin dil qüsurlarıyla necə məşğul ola bilərəm?

Bu iki səviyyənin başlanğıcında tələbələr ərəbcə danışmağa, oxumağa və ya yazmağa çalışarkən çoxlu səhvlər edirlər. Bu qüsurlar işlədilən tədris strategiyalarını və ərəbcə öyrəndiklərini nəzərə aldıqda yaxşı bir nəticədir. Bu iki səviyyədəki qüsurların aşağıdakı növləri vardır:

- Dil xətalrı:

Səhv edən tələbənin diqqətini meydana gələn yanlışla yönəltməlisiniz. Sonra ona öz –özünə düzəltməsi üçün bir şans verin.

- Kiçik qüsurlar:

Əgər tələbənin öz-özünə düzəldə biləcəyinə inanmırsınızsa, onda onun həmkarlarını ona kömək etməyə dəvət edin.

- Düzəldilməsi çətin olan qüsurlar:

Əgər sinifdə səhvi düzəldə biləcək birinin olmadığını görsəniz, onda bu o deməkdir ki, bu səhv tələbələrin günahı deyil. Əgər səhv tədris üsulundadırsa bu mövzunun başqa bir üsulla yenidən öyrədilməsini düşünməlisiniz.

Həmçinin mənəni dəyişdirən qüsurların, mənaya təsir etməyən sadə qüsurlardan, birinciyə xüsusi diqqət yetirməklə fərqləndirilməsi, xüsusilə başlanğıc mərhələlərində sadə qüsurlara göz yummaq. Şifahi xətalrın düzəldilməsindəki, xüsusilə dolayı yolla düzəldilməsindəki yeni çalışmlar tövsiyyə olunur. Sanki müəllim cümləni düzgün formada təkrar edir. Əgər tələbə deyirsə ki, “səyyəratun cədidun” onda müəllim: “bəli, “səyyəratun cədidətu” (maşın təzədir)” və ya “səyyəratun cədidətu” demək istədin yəqin, başqa bir formada “səyyəratun cədidun” yoxsa “səyyəratun cədidətu” deyək? kimi düzəlişlər etməlidir.

67. Aşağı və yüksək səviyyəli tələbələrin birgə təhsil aldığı bir qrupu necə öyrədə bilərəm?

O, ərəb dili öyrənənlər arasındakı fərdi fərqlər nəzərə alınmaqla aşağıdakı vasitələrlə mümkündür:

- Ərəb dilinin, öyrənənlərin hamısına uyğun istifadəsi.
- Öyrənənləri kooperativ öyrənmə, qarşılıqlı tədris, ictimai təfəkkür və s. kimi qruplara bölməyə imkan verən təlim strategiyalarından istifadə, sinifin, rolların nümayişi və hissi öyrənmə ilə yanaşı hər qrupda çalışqan və çalışqan olmayan tələbələrin olduğu qruplara bölünməsi.
- Dil fəaliyyətlərinin sinifləndirilməsi. Belə ki öyrənənlər hər biri səviyyəsinə görə dil təliminə cəlb olunurlar.
- Öyrənənlərin hamısına uyğun qarışıq təlim vasitələrinin vəzifələndirilməsi.
- Tələbələrə hər birinin öz səviyyəsinə uyğun tapşırıqların verilməsi, sinif kənarında öyrənmək üçün onları özlərinə inanmağa təşviq etmək, mənbələrdən, kitablardan və kompüter vasitələrindən (məsələn: internet) istifadə edilməsi.
- İnkişaf etmiş və fərqlənən tələbələrdən bəzi fəaliyyətlərin tətbiq edilməsində, həmkarlarına dil məzmununun təqdim edilməsində və ya bəzi tapşırıqların və çalışmaların həllində onlarla əməkdaşlıqdan yararlanmaq.

68. Tələbələrımə dildə uğur qazanmağa kömək edə biləcək amillər hansılardır?

Dil öyrənmədə uğur qazanmaq bir çox amillərlə əlaqəlidir. Bəlkə də müəllimin dil öyrənmə prosesində uğur qazanmaq üçün etdiklərinin ən vacibi bunlardır:

- Dilə və onun öyrənilməsinə qarşı müsbət motivasiyanın artırılması
- Dilə və onun mədəniyyətinə qarşı müsbət istiqamətlərin artırılması
- Müxtəlif təlim funksiyalarının və fəaliyyətlərinin təqdim edilməsi ilə cəzbedici və maraqlı təlim mühitinin yaradılması.
- Tələbələrin ehtiyaclarına cavab verən və onların maraqlarına uyğun olan təlimi dil məzmununun təqdim edilməsi
- Tələbələrin arasında öz-özünə öyrənmə anlayışının artırılması və onun praktik tətbiqi.
- Tələbələrə təkçə dil öyrətmək kifayət deyil. Əksinə onlara dil öyrənmək üçün üsullar və strategiyalar vasitəsilə dili necə öyrənmək lazım olduğu öyrədilməlidir.
- Tələbələrin, ərəb kanallarını izləmək, oxuya bildiklərinin hamısının (elanlar, kitablar, jurnallar, qəzetlər, işarələr, internet) oxunması kimi üsullarla daha çox şeyi öyrənməsi üçün özlərinə inanmalarına şərait yaratmaq, onları buna cəsarətləndirmək.

69. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün qaynaqları haradan tapa bilərəm?

Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün müxtəlif mənbələrdə xüsusi materiallar vardır. Aşağıdakılar təklif olunan qaynaqlardandır:

- Ümumi kitabxanaların və böyük ticarət kitabxanalarının ziyarət edilməsi, ümumiyyətlə Dillərin təlimi və xüsusən də ərəb dili təlimi kitablarında axtarış.
- Qeyri-ərəblər üçün ərəb dili təlimi institutlarının ziyarət edilməsi, institutların internet saytlarının ziyarət edilməsi.
- Ərəb dili təlimi üçün xüsusi saytların ziyarət edilməsi.
- Ərəb dili təlimində ixtisaslaşmış internet forumlarına göz gəzdirilməsi.
- İnternetdə elektron kitabların axtarışı.
- İnternetdəki elmi mətbuat bazalarının ziyarət edilməsi və orada axtarış.
- Ərəb dili təlimi ilə maraqlanan qeyri-kommersiya təşkilatlarının ziyarət edilməsi və onların internetdəki saytlarına göz gəzdirilməsi.

70. Tələbələrımə oxuduqlarını anlamaqda kömək edə biləcək hər hansı bir strategiya varmı?

- Robinsonun təklif etdiyi SQ3R strategiyası: göz gəzdir, soruş, oxu, eşidir, müraciət et.
- Tomas və Robinsonun təklif etdiyi PQ4R strategiyası: ümumi baxış, sorğulamaq, oxumaq, diqqətlə düşünmək, kodlaşdırmaq və ya siyahıya almaq, müraciət
- Əli Əl-Hudeybinin təklif etdiyi mənimsəmə strategiyası: oxu, düşün, düzəlt, müzakirə et
- Miller bir neçə strategiyaya istinad etmişdir: əqli cədvəllər, zehni xarakterlərin emalı, oxunanın yaxşıca düşünülməsi, nəticə çıxarma, suallar verilməsi, məlumatların toplanması
- Sözüün formasından (kökündən və babından), tələbənin bildiyi dillə birlikdə ərəb, ərəbdən-ərəbə lüğətlərin istifadəsilə yanaşı, mətnin mövzusu və cümlənin səviyyəsi ilə əlaqəsindən, mənanın təxmin edilməsi strategiyası.

71. Tələbələrə ilə ünsiyyət qurarkən onların ana dilində danışmayan müəllimə kömək edə biləcək strategiyalar varmı?

Burada tələbələrinizlə ünsiyyətinizi asanlaşdıracaq çoxlu üsullar vardır. Bədən dilinin istifadəsi (ifadə, mimika, hərəkət və s), həmçinin şəkillərin və əyani vəsaitlərin istifadəsi də onlardandır. Təbii, rahat formada ərəbcə danışmağınız tövsiyyə olunur. Lakin yavaş-yavaş danışın. Unutmayın ki, tələbə bədən dilini həmişə yazılan və danışılan dildən daha yaxşı başa düşür. Tələbənizlə həttə dediklərinin hamısını anlamasanız belə ünsiyyət qurmağınız vacibdir. Təlimatlarınızı və istiqamətləndirmələrinizi çatdırmaqda kömək etmək üçün iki dil bilən tələbələrinizdən birini seçməyiniz ən asan üsullardan biridir. Son olaraq sizin və tələbələrinizin lazım olduqda istifadə etmək üçün yanınızda ikidilli bir lüğət saxlamağınız faydadan çox zərər verəcəkdir.

72. Ərəb dilinin öyrənilməsi üçün tələbələrə tövsiyə edə biləcəyim yaxşı və etibarlı elektron mənbələr və ya saytlar varmı?

Bəli bir neçə sayt var. Onlardan bəziləri aşağıdakılardır:

Saytın adı
Malayziya Beynəlxalq Mədinə universitetinin Ərəb dili təlimi institutu
Kral Səud Universiteti Ərəb Dilçilik institutunun onlayn ərəb dili
Əl-Cəzirə, Ərəb dili təlimi
İslam Universiteti, Mədinə şəhəri
Lutah, Ərəb dili təlimi
MadinahArabic (ingilis dilində)

Elektron mənbələrdən aşağıdakılar vardır:

Mənbələr
“Əl-Arabiyyə beyne yədeyk” silsiləsi
“Ət-Tariq iləl-arabiyya” silsiləsi
“Ərəb dilində danışmayanlar üçün ərəb dili dərsləri” silsiləsi
“Ərəb dilində danışmayanlar üçün ərəb dili təlimi” (əsas vəsait)
“İmam Məhəmməd bin Səud İslam Universiteti ərəb dili təlimi institutunun bu dildə danışmayanlar üçün ərəb dili təlimi.”
Ərəb dili akademiyası (ödənişli əsaslarla)
Rozetta Ston proqramı (ödənişli əsaslarla)

73. Tələbələrimin qabiliyyətlərini müəyyən edə biləcəyim testlərin və dəyərləndirmələrin növləri hansılardır?

Birinci – qiymətləndirmənin növləri:

- Şəxsi qiymətləndirmə:
Onun vasitəsilə tələbə özünü, yaşadlarını qiymətləndirəcəkdir. Hər bir tələbə həmkarlarının işlərini qiymətləndirəcəkdir.
- Diaqnostik yaradıcı qiymətləndirmə:
Onu proqramın tətbiqi əsnasında istifadə edin. O sizə dil proqramının icrası zamanı təcili düzəliş qərarlarının mənimsənilməsinə kömək edəcəkdir.

İkinci -testlərin növləri:

- Sürət və qabiliyyət testləri:
Artıq onlardan bir növ özündə filtrləmə, seçmə, dil hazırlığı testləri və universitetdəki və ya məktəbdəki akademik testlərin əksəriyyəti kimi sürəti və qabiliyyəti özündə cəmləşdirir.
- Təhsil testləri:
Qısa və ya uzun öyrənmə müddətində tələbələrin öyrəndiklərini onunla müəyyən edirik. Yeni tələbələr müəyyən edilmiş kursda və ya proqramda nələr öyrənmişlər?
- Dil bacarığı testləri:
Biz onunla tələbələrin ümumi dil biliyini müəyyən edirik. O müəyyən bir proqramla və ya kursla əlaqəli deyil.
- Səviyyənin müəyyən edilməsi və ilkin testlər:
Dil səviyyəsinin başlanğıcında və ya əvvəldə keçilir.

- Yekun testlər:

Dil proqramı tamamlandıqdan sonra istifadə edilir. Əgər onlar çox vacibdirlərsə, onda “Həllədiçi testlər” adlanırlar.

- Ayrı-ayrı qabiliyyətlərin və elementlərin testləri:

Onları təsvir etmə testləri formasında tələbələrinizə tətbiq edin. Məsələn: söz və qrammatik struktur testləri.

74. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənmə materiallarının çatışmazlığı problemi necə həll edilə bilər?

Birinci - hazırda mövcud olan materialları axtarmalıyıq. Onlar heç də az deyil. Həmçinin bəzi insanların düşündüyü kimi- Səudiyyə təşkilatlarını və universitetlərini də axtarmalıyıq. Məsələn: Bir çox dillərdə nəşr olunmuş təlim materialları və kitabları ilə yanaşı onlar, "Həyat üçün ərəbcə", "Ərəb dilini sevirem", "Təcrübəsizlər üçün ərəbcə", "Ərəb dilinin öyrənilməsi", "Rahət ərəbcə oxunuş", "Rahət ərəbcə qaydalar", "Ərəb dili əllərinizin arasında", "Dünya üçün ərəb dili", "Əsas kitab" və s. kimi çoxlu kitablar nəşr etmişdirlər. Lakin burada yenə də artıma ehtiyac vardır.

İkinci - təlim materiallarının yaradılması, bəzi dil məşğələlərinin tətbiqi, onlardan təlim üçün fərqli material formasında faydalanma vasitəsilə mümkündür. Dil materiallarının yaradılması da mümkündür:

- Hazırlanmış (ərəb dili təlimi məqsədilə xüsusi bir hazırlığın yaradılması).
- Dəyişdirilmiş (təbii mətnlər ərəb dili öyrənən qeyri-ərəblərə uyğun olması üçün dəyişdirilir.)
- Təbii (ərəb dili təlimi üçün hazırlanmamışdır, həqiqi dil əlaqələrində istifadə ediləndir. Məsələn: qəzetlər, elmi məqalələr, kitablardan sitatlar).

Təcrübəsizlərin birinci növün istifadəsinə hələ də ehtiyacı vardır. Lakin xüsusən orta səviyyə və sonrası üçün ikinci və üçüncü növün əksəriyyəti yaradılmalıdır.

75. Şagirdlərimə qrammatikanı öyrətməyə nə vaxt başlayım?

Anlamalıyıq ki, qrammatika dilin özü deyil, sadəcə təsviridir. Ona görə də, onun səviyyəsi həddindən artıq və ya səhlənkar olmadan azaldılmalıdır. Sonra qrammatika, bir sıra strukturu hədəfləyərək, dil səviyyələrinin hamısında açıq formada öyrədilən, qrammatik strukturlar kimi tədris edilməlidir. Onlar praktik dil bacarıqları vasitəsilə öyrədilir.

Qrammatikanın açıq formada öyrədilməsinə gəldikdə, bu proses, öyrənənin ehtiyacı olan, bir sıra geniş yayılmış, əsas məsələlərdə yüksək səviyyədə həyata keçirilir. Bu zaman, tədris təkcə nəzəri deyil, həm də praktik funksiya daşıyır. Belə ki, qrammatik məsələlərin sırf nəzəri tədrisi ərəb dili öyrənənə fayda vermir.

76. Ərəb dili öyrənməyə kömək edəcək hərəkətsiz oyunlar (Cochin, Monopoly və s.) varmı?

Xarici dillər, dil öyrənilməsində dil oyunlarının istifadəsinə böyük maraq göstərir. Oyunlar sadəcə hərflər, sözlər və tərkiblərlə, müxtəlif vəzifələrdə ünsiyyət qurmağa kömək edən oyunlarla məhdudlaşmır. Həmçinin onlar düşüncə və yaradıcılıq tərəfinə də diqqəti cəlb edirlər. Ancaq ərəb dilindəki oyunların işlənmə sahəsinin, ümumi formada böyük səylərə ehtiyacı var. Bu günə kimi yaradılanın nəzəri tərəfi tətbiqi tərəfinə nisbətən daha çox üstünlük təşkil etmişdir. Kağız oyunlarından ərəbcə sözlərin düzəldilməsində yarışmaq üçün “Ərəbcə Scrabble” oyunu vardır. Həmçinin krossvordlardan da istifadə edə bilərik. Burada tətbiqi tərəfdə yaşanan bəzi təcrübələr də vardır. Bu təcrübələrin ən əhəmiyyətliyələrinə bir neçə misal göstərək: Ər-Riyaddakı Ərəb İnstitutu təcrübəsi, Malayziyadakı Beynəlxalq İslam Universitetinin təcrübəsi, bəzi saytlar.

77. Ərəb dilini öyrənmək üçün kompüter oyunları tərtib edilmişdirmi?

Bəli, bunun üçün bəzi oyunlar vardır. Lakin onlar primitiv oyunlardır. İnternet saytlarından və Appstore-da bir sıra oyunlar mövcuddur. Bunun üçün hətta faydalı bir sayt da yaradılmışdır. O, Malayziya Beynəlxalq İslam Universitetinin saytıdır. Ərəb dilindəki sözləri, həmin saytdakı kompüter oyunları vasitəsilə də öyrətmək olar. Bu sayt özündə, hərflər, sözlər, sinonimlər, antonimlər, qrammatika, strukturlar və cümlələr üçün olan oyunları birləşdirir. İndoneziyada ərəb dili təlimi üçün sayt mövcuddur. Lakin indiyə kimi bu sahədə hələ də peşəkar, ixtisaslaşmış bir sayt yaradılmamışdır. Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası ərəb dilinin öyrədilməsini asanlaşdırmaq üçün bir sıra kompüter oyunları hazırlayır.

78. Tələbələrimi öyrədərkən ünsiyyət portalına görə dil oyunlarından necə istifadə edim?

Dil oyunlarının tələbələrə, həqiqi ünsiyyət vəzifələri vasitəsilə dilin öyrədilməsində, tələbələrin hamısına qarşılıqlı əlaqə, əməkdaşlıq və ortaqlıq üçün fürsət yaratmaqda vacib bir missiyanı vardır. Dil oyunlarından ünsiyyət quraraq, ərəb dilini öyrətməkdə istifadə etməyiniz üçün, aşağıdakılar edilməlidir:

- Açıq və müəyyən bir formada dil oyunlarının hədəflərinin müəyyən edilməsi
- İnkişaf etdirilməsi tələb olunan dil elementinə və ya dil bacarığına uyğun olan dil oyununun müəyyən və ya tərtib edilməsi.
- Dil oyunu üçün qaydaların qoyulması, dil oyunlarının tətbiqi zamanı məruz qaldıqları davamlı dil vəziyyətlərində ortaqlıq və əlaqə üçün öyrənənlərin həvəsləndirilməsi və təhrik edilməsi
- Dil oyunlarının tələbələrin tədris otağı xaricində məruz qala biləcəyi təbii ünsiyyət vəziyyətləri ilə əlaqəsi
- Dil oyununun tətbiqinə və təhsil vəziyyətinin tənzimlənməsinə uyğun olan müddətin seçilməsi
- Burada məşhur dillərin çoxunda (məsələn: ingilis və fransız dili) dil oyunları üzrə ixtisaslaşmış kitablar vardır. Biz onların fikirlərindən və Ər-Riyaddakı “Darul-Məric” nəşriyyatlarının nəşr etdiyi, Nasif Əbdüləzizin yazdığı “Qeyri-ərəblərə ərəb dili öyrətmək üçün dil oyunları” kitabından istifadə edə bilərik. Həmçinin bəzi ictimai oyunlardan da istifadə edə bilərik (məsələn: şayiə oyunu, bilinməyən əşyalarla tanışlıq və ya şagirdlərin müəllimə yönləndirdiyi suallar vasitəsilə peşə oyunları).
- Təlimi vəzifədəki açıq dil bacarıqları və elementləri ilə bağlı, öyrənmə hədəflərinin tədqiqində dil oyununun təsirinin müəyyən edilməsi.

79. Tələbələrime ərəb dilini sürətlə öyrənməyə kömək edən məşğələlərin ən yaxşısı hansıdır?

Təlim prosesində məşqlər vacib bir rol oynayırlar. Hər dəfə məşqlər, yaxşı bir pedaqoji və texniki formada, həmçinin öyrənmənin keyfiyyəti, öyrənənin vəziyyətinin dəyərləndirilməsi, öyrənilənin müəyyən edilməsi və gücləndirilməsilə həyata keçirilir. Öyrənənin dil elementlərinə: səslərə (danışq qabiliyyətilə əlaqəli müxtəlif tonlama formaları daxil olmaqla, məsələn: salamlama,sağollaşma, tanışlıq və sual vermə vəziyyətlərində istifadə olunan tonlama üsulları), sözlərə, strukturlara və hecalamağa öyrəşməsi qaçınılmazdır. Həmçinin o, 4 dil bacarığına: eşitmə, danışq, oxu və yazı, bununla yanaşı dilin istifadəsi üçün müxtəlif vəziyyətlərdən olan nümunələri canlandıran və danışq dilinin anlaşılmasına kömək edən televizor və filmlər kimi audio vizual vasitələrlə izləmə bacarığına öyrəşməlidir. Dil strukturları ilə tələbənin biliyinin artırılması üçün üslub məşğələləri, müxtəlif məqsədlər üçün dil istifadəsini vurğulayan ünsiyyət məşğələləri, başlanğıc və orta səviyyələr üçün ən yaxşı məşğələlərdəndir. İnkişaf etmiş səviyyəyə gəldikdə, biz onun üçün, ünsiyyət məşğələləri və bəlağət, morfologiya və qrammatika ilə əlaqəli mövzuları həll edən məşğələləri birləşdirməliyik.

80. İslamın ərəb dilinə təsiri nədir?

İslamın ərəb dilinə təsirlərinə aşağıdakıları misal göstərmək olar:

- İslam ərəb dilini qorumuş və onun 14 əsrdən artıq bir müddət yayılmasına səbəb olmuşdur. Çünki ərəb dili “Qurani-Kərim”in, Peyğəmbər hədisinin və İslam elmləri qaynaqlarının dilidir. İslam dininin bu əsas mənbələrinin anlaşılması üçün ərəb dilinin öyrənilməsi vacibdir.
- Namaz, həcc, zəkat, məscid, cənazə, dua, nigah və boşanma kimi İslam dini ilə əlaqəli bəzi ərəb terminlərinin istifadəsi
- Xalqları İslam dininə mənsub olan bəzi dillərdə də ərəb hərfləri ilə yazı yazmaq (məsələn: fars dili, Malay dili, Hausa dili, İordaniya dili və s.)
- Ərəb dili namazda oxunuş, tilavət, həcc ziyarətinə getmək, duaların tələffüzü və atalar sözləri kimi tələffüzə ehtiyacı olan ibadətlərin yerinə yetirilməsində vasitə rolunu oynayır.
- Yeni elmlərin ortaya çıxması (məsələn: qrammatika və morfologiya, bəlağət, müsəlman hüququ (fiqh), məntiq və fəlsəfə).

81. Qeyri-ərəblərin ərəb dili öyrənməsi üçün xidmətlər təklif edən müəssisələr və ya təşkilatlar hansılardır?

- Səudiyyədə:
Mədinədəki İslam Universitetində, Kral Səud Universitetində, Məhəmməd bin Səud İslam Universitetində, Ummul-Qurra Universitetində, Şəhzadə Nura Universitetində, Kral Əbdüləziz Universitetindəki qeyri-ərəblər üçün ərəb dili təlimi institutları, “Hamı üçün Ərəbcə”, Kral Salman Beynəlxalq Ərəb Dili Akademiyası.
- Sudanda:
Afrika Beynəlxalq Universitetində Ərəb dili təlimi İnstitutu, Xartum Beynəlxalq Ərəb dili İnstitutu
- Misirdə:
Əl-Əzhər Universitetindəki Şeyx Zayed ərəb dili təlimi mərkəzi, Əl-Vafəddin Əl-Əzhər İslam elmləri fakültəsi, qeyri-ərəblər üçün Fəcr Ərəb dili təlimi İnstitutu, Qahirədəki Amerika Universitetinin Ərəb dili İnstitutu.
- Malayziyada:
Beynəlxalq İslam Universitetinin Dillər Mərkəzi, Mədinə Beynəlxalq Universitetinin Ərəb dili təlimi İnstitutu.
- Amerikada:
Harvard, Meriland Universiteti, İndiana Universiteti, Austin: Texas Universiteti, Ann-Arbor: Miçiqan Universiteti, Los-Anceles: Kaliforniya, Berkli və s. kimi böyük universitetlərin əksəriyyəti.
- Avropada:
Britaniyada London, Kembridc və Oksford, Fransada Sorbon, Lill şəhəri İbn Sina Humanitar Elmlər İnstitutu, Almaniyada, Hollandiyada, İtaliyada, bir çox məşhur şərqşünasların yetişdiyi İspaniyadakı digər universitetlər kimi böyük universitetlərin çoxu.

82. Ərəb dili təlimi üçün təqaüdlər təklif edən təşkilatlar, universitetlər və ya müəssisələr hansılardır?

Təşkilatın və ya universitetin adı	Yeri
İSESCO	Mərakeş
Ummul-Qurra universiteti	Məkkə
İslam Universiteti	Mədinə
İmam Məhəmməd bin Səud İslam Universiteti	Ər-Riyad
İmam Məhəmməd bin Səud İslam Universiteti	İndoneziya
Fəcr mərkəzi	Qahirə
Afrika Universiteti	Xartum
Şəhzadə Nura Universiteti	Ər-Riyad
Əl-Qassim universiteti	Əl-Qassim
Xartum Beynəlxalq Ərəb dili institutu	Sudan
İmam Məhəmməd bin Səud İslam Universiteti	Cibuti
İmam Məhəmməd bin Səud İslam Universiteti	Yaponiya
Kral Səud Universiteti	Ər-Riyad
Kral Əbdüləziz universiteti	Ciddə
Dubayda Ərəb dili və İslamşünaslıq fakültəsi	BƏƏ
Tibb universiteti	Mədinə
Qətər universiteti. Ərəbcə danışmayanlar üçün ərəb dili proqramı	Doha
.Küveyt universiteti. Ərəb dili mərkəzi	Küveyt
Şeyx Saleh Ər-Racihi fondları	Ər-Riyad
Əl-Əzhər universiteti	Qahirə
İordaniya universiteti dillər mərkəzi	Oman
Şərqa universiteti	BƏƏ

83. Doğrudurmu ki, ərəb dilinin öyrənilməsi digər dillərin öyrənilməsindən daha çətinidir?

Bu hökm tamamilə həqiqətə uyğun deyil. İkinci dil öyrənmədəki çətinlik və asanlıq bir neçə amillə əlaqəli, nisbi məsələlərdir. Öyrənenlərin özlərinin vəziyyətlərinə baxmadan müəyyən bir dili çətin və ya asan olaraq təsvir etmək doğru deyil. Lakin hər hansı bir dili öyrənmədəki çətinliyin və asanlığın bir neçə amillə əlaqəli olduğunu demək mümkündür. Məsələn: ana dillə öyrənmək istənilən dilin əlaqəsi, ondan yaxınlıq və ya uzaqlıq məsafəsi, ana dilin mədəniyyətinin hədəf dillə və onun mədəniyyəti ilə əlaqəsi, dil öyrənilməsi üçün istifadə edilən proqram, öyrənenin yaşı, motivasiyası, dil meylləri, xarici və ya ikinci bir dilin öyrənilməsi üçün onun dil hazırlığı.

84. Hansı daha vacibdir: müasir ərəb ədəbi dili yoxsa klassik?

Cavab ərəb dilini öyrənmək istəyindən asılıdır. Əgər kimsə ərəb dilini mənimsədikdən sonra ərəb dilində ixtisaslaşmışdırsa, onda bu halda klassik dili öyrənməsi daha yaxşıdır. Ərəb dilini ərəblərlə danışaraq və yazaraq əlaqə qurmaqda, yeni mətnlərin oxunmasında və dinlənilməsində istifadə etmək istəyəne gəldikdə, onun müasir ərəb dili öyrənməsi daha faydalıdır. Müasir ədəbi dil hazırda ərəb cəmiyyətlərinin yaşadığı intellektual və mədəni həyat haqqında məlumatlara daha yaxındır. O həmin məlumatlarla birlikdə canlı, qarşılıqlı əlaqəni asanlaşdırmağa qadirdir. Həmçinin bu dil eyni zamanda tarixi yeniliklərə baxmayaraq klassika ilə ünsiyyət qurmağa qadirdir. Çünki o, realda klassik dildən fərqli bir sistem deyildir. O klassik ərəb dilinin əsaslandığı əsas sistemlə yaxından əlaqəlidir.

85. Hansı daha çətindir: müasir ərəb ədəbi dilinin öyrənilməsi yoxsa klassik ərəb dilinin?

Ərəb dilini öyrənərkən klassik dilin mənimsənilməsi müasir ədəbi dilin mənimsənilməsindən daha çətindir. Çünki klassik dil hazırda istifadə olunmayan böyük miqdarda sözü əhatə edir. Lakin bu hal, müasir ədəbi dili mənimsədikdən sonra inkişaf etmiş səviyyələr üçün klassik dilin öyrənilməsinə mane olmur.

O, dil təlimi yanaşmalarından bir neçəsinin vurğuladığı məsələlərlə uyğunlaşır. Məsələn: funksional yanaşma, ünsiyyətçi yanaşma, həyatı yanaşma. Bu yanaşmalar dili öyrənən insana, həyatda istifadə etdiyi istiqamətə əsasən dil öyrənməyin zəruriliyini göstərir.

86. Ərəb-İslam mədəniyyəti və ərəb dili arasındakı əlaqə nədir?

Ərəb dilini ərəb mədəniyyəti ilə güclü bir əlaqə bağlayır. Bəzi mütəxəssislər düşünür ki, mədəniyyət ikinci/xarici dillərin öyrənilməsində yazı, oxu, danışiq və eşitmə ilə yanaşı beşinci amili təmsil edir. Ərəb dili, ərəb-İslam mədəniyyətinin dili olması ilə fərqlənir. “Qurani-Kərim”in ərəb dilində nazil olunmasının İslam dini ilə əlaqəsinə böyük bir təsiri vardır.

Salamlaşma üslubu, evlilik, cənazələr, bayramlar, yemək və içki qəbulu, başqaları ilə söhbət və ya onları dinləmək, bəzi ibadətlər, onların icrasından əvvəl, icrası əsnasında və ya icrasından sonra onunla əlaqəli sözlərin hamısı ərəb-İslam mədəniyyətinin ərəb dili ilə əlaqəli olduğunu göstərir.

87. Ərəblərin hamısı müsəlmandırmı?

Xeyr, heç də ərəblərin hamısı müsəlman deyil. Əksinə onların sayı dünyadakı qeyri-ərəb müsəlmanların sayı ilə müqayisə edildikdə ərəblər daha azdır. Eyni zamanda Livan, İordaniya, Suriya, İraq, Misir, Fələstin, Sudan və s. ölkələrdə, xristian, yezidi, yəhudi kimi digər dinlərə ibadət edən ərəblər də vardır. Ərəblərin arasında şimali İraq və Suriyadakı kürdlər, Mərakeşdəki Amazığ, Şimali Sudan və Cənubi Misirdəki Nubia kimi digər millətlər də yaşayır.

88. Bu ifadələrdən hansı doğrudur: “Ərəbcə danışmayanlar üçün ərəb dili təlimi” yoxsa “Digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi” ?

Bu sahədə istifadə edilən bir neçə ifadə mövcuddur. Onların arasında yuxarıda adı çəkilən, “ərəbcə danışmayanlar üçün ərəb dili təlimi”, “qeyri-ərəblər üçün ərəb dili təlimi” də vardır. Orada nəzərdə tutulan, bu dildə danışanın, müəyyən dil biliyinə malik natiq olmasıdır. Əgər “digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi” desək, onda bu, ərəbcə də danışmasına baxmayaraq, tələbənin ərəb dilindən başqa digər dillərdə sərbəst danışması mənasını verir. Belə olduqda “digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi” desək daha yaxşıdır. İngilis dilində onu, bu dilin ölkə xaricində xarici dil, ingiliscə danışan ölkələrdəki xarici vətəndaşlar üçün ikinci dil kimi öyrədilməsi üçün geniş yayılmış, “Xarici dillərdə danışanlar üçün ingilis dili təlimi” (Teaching English to speakers of other Languages-TESOL) ifadəsi əvəz edir. Bəzi tədqiqatçıların “digər dillərdə danışanlar üçün ərəb dili təlimi” ifadəsini “ərəbcədən başqa dildə danışanlar üçün ərəb dili təlimi” və “ərəbcə danışmayanlar üçün ərəb dili təlimi” ifadələrindən üstün tutmasına gəldikdə o, “qeyri” inkar sözündən uzaq durmaq üçündür.

89. Ləhcələrin ədəbi dillə əlaqəsi nədir?

Ləhcələrin ədəbi dillə qədim əlaqəsi vardır. Bunun ən yaxşı sübutu “Qurani-Kərim”in bir neçə hərf ilə nazil olunması, Peyğəmbər (s.a.s) haqqında Qureyş ləhcəsindən başqa ləhcələrdə çatdırılan hədislərdir. Bunlara ədəbi və dialekt aiddir. Dialekt qədim zamanlardan bəri mövcud olan şifahi danışiq dilidir. Bu səbəbdən o, bir o qədər ciddi qəbul edilmirdi. Hazırda dialektlərin əhəmiyyəti artmışdır. Çünki onu xüsusilə texniki vasitələrdə yazmaq üçün istifadə edənlər vardır. Məlumdur ki, dillərin hamısında rəsmi ünsiyyət və tədris üçün rəsmi aydın bir dil və insanların gündəlik həyatlarında ünsiyyət qurduğu danışiq ləhcələri vardır. Lakin ərəb ədəbi dili və ləhcələri arasındakı fərq, rəsmi dil və dialektlər arasındakı fərqdən daha böyükdür.

Ərəblərin hamısı ərəb ədəbi dilini bilir. O, bütün ərəb ölkələrində inzibati, siyasi, mədəni fəaliyyət növlərinin hər birinin, təhsilin və rəsmi ünsiyyətin dilidir. Ləhcələrə gəldikdə isə onlar, qəbilələr, bölgələr, müəyyən ölkələrə aiddir. Ona görə də ədəbi dilə diqqət etmək daha yaxşıdır. Çünki o, bölgələrə görə dəyişən ləhcələrin əksinə, ədəbi dildə danışanlar üçün vahid bir kriteriyadır.

90. Ərəb ədəbi dilinin müasir elmi mədəniyyətə uyğunlaşmaqda aciz qaldığı doğrudurmu?

Bu baxımdan deyilənlərin hamısı sadəcə, ciddi elmi tədqiqat sahəsində ciddi hesab olunmayan, qərəzli, əhəmiyyətsiz iddialardır. Bu, saxta iddialara əsaslanan yanlış düşüncədir. O, miladi 19-cu əsrin sonları və 20-ci əsrin əvvəllərində siyasi və müstəmləkə məqsədləri və maraqları üçün yayılmış və təbliğ olunmuşdur. Dillərin mövqeyi ilə əlaqəli doğru elmi düşüncəyə gəldikdə o, onu istifadə edən cəmiyyətlərin ünsiyyət ehtiyaclarını qarşılamaq üçün güc və imkanlarına görə dillərin hamısının bərabər olmasıdır. Dillərin fərqliliyi mədəni səbəblərə əsaslanır. O həmin dillərdə danışan cəmiyyətlərin vəziyyəti ilə əlaqəlidir. Dillərin özləri ilə əlaqəli deyil.

Ərəb dili bu mövzuda digər dillər kimidir. Bu xüsusda digər dillərə aid olan qanunlar və adətlər ona da şamil edilir. Ərəb dili dünyada 15 əsrdən artıq yaşamış bir dildir. Hicri birinci əsrdən (miladi yeddinci əsr) etibarən minlərlə alim və həkim elmin müxtəlif sahələrində ərəbcə yazmışdılar.

91. Beynəlxalq şəbəkədə (internetdə) ərəb məzmununu zənginləşdirmək üçün cəhdlər varmı?

Ərəb dili beynəlxalq şəbəkədə (internetdə) rəqəmsal məzmunun 80%-dən çoxunu əhatə edən ilk 10 dildən biridir. O, bir çox dillər arasında, internetdə mövcud olma həcminə görə 7-ci yeri tutur.

Onunla yanaşı ərəb dili beynəlxalq şəbəkə (internet) baxımından dünya dillərinin ən çox yayılmışı və ən sürətliyədir. Onu bu sahədə rus dili və çin dili izləyir. Ərəb dilinin beynəlxalq şəbəkənin (internetin) ilk yarandığı dövrlərdə məhdud və zəif olmasına baxmayaraq, o keçən 10 ildə böyük bir vüsət əldə etməyə başladı. O bir neçə layihənin və təşəbbüsün nəticəsi olaraq hasil olmuşdur. Onun ən bariz nümunəsi Ər-Riyadda texnologiya və elmlər üçün, Kral Əbdüləziz tərəfindən idarə olunan “Kral Abdullahın ərəb məzmunu təşəbbüsü”dür. O, bir neçə layihənin həyata keçirilməsini nəzərdə tutmuşdur. Ərəb dilinin internetdə varlığının gücləndirilməsi üçün digər təşkilatların bir çoxu ilə bir sıra əlaqə və bağlantılar yaradılmışdır. Bu layihələrin ən məşhuru “Nature” jurnalının tərcüməsi, ərəb dili külliyyatı, ərəbcə vikipediya layihəsi, ərəbcə qrammatik təhlilçi ilə yanaşı, ərəbcə axtarış sistemi (mənbə), digər dillərdən ərəb dilinə yüksək tərcümə sistemi və s.-dir.

92. Keçmişdə və hazırda ərəb dilinə xidmət edən ən görkəmli qeyri-ərəb alimlər hansılardır?

Keçmişdə və hazırda ərəb dilinə xidmət edən qeyri-ərəb əsilli bir sıra alimlərin adını çəkmək olar. Onların ən məşhuru aşağıdakılardır:

Ən məşhur əsəri “Əl-Kitab” olan Xəlil bin Əhmədin şagirdi Sibəveyhi (140-180), ən məşhur əsəri “Əl- Mucməl” olan İbn Faris (?-320), ən məşhur əsəri “Əl- Xasais” olan İbn Cinni (322-392), ən məşhur əsəri “Əs-Sıhah fil-luğa” olan Əl-Cövhəri (ö.392), ən məşhur əsəri “Əl-Muxassas” və “Əl- Muhkəm” olan İbn Sidah (398-458), ən məşhur əsəri “Əl-Kəşşəf fi təfsiril-Quran ” olan Əz-Zəməxsəri (476-538) və ən məşhur əsəri “Əl-Qamus Əl-Muhit” olan Feyruz Əbadi (729-817).

Hazırda da bu işlə məşğul olan bir çox alimlər var. Məsələn: “İslam Ədəbiyyatı Birliyi” yaradan Hindistanlı Şeyx Əbülhəsən Əlihəsən Ən-Nədvi, “Əl-Qaidə Ən-Nuraniyyə”nin müəllifi Şeyx Nur Məhəmməd Həqqani və Malayziyalı Şeyx Məhəmməd Əhid bin İdris Əl-Buğuri.

93. Tələbələri ərəb dilini öyrənməyə necə həvəsləndirmək olar?

Tədqiqatçılar tələbələri ərəb dili təliminə həvəsləndirən səbəbləri dini, təlimi, mədəni, şəxsi, ictimai və peşə amilləri ilə məhdudlaşdırırlar. Tələbələrinizdə bu amillərə həvəs yaratmaq üçün psixoloqlar aşağıdakıları tövsiyə edirlər:

- Tələbələriniz öyrəndikləri proqramdan, gözlənilən məqsədlərdən xəbərdar olmalıdırlar.
- Həmçinin onlara keçmiş təcrübələrindən istifadə etməklə bənzər məlumatlar təqdim edilməlidir.
- Fəaliyyət xarakterlərinin, xüsusilə də mədəni fəaliyyətlərin çeşidlənməsi.
- Əldə edilən uğurların dərhal möhkəmləndirilməsi.
- Onların dil təlimi məqsədləri haqqında sualları.
- Məqsədlərin planlanmasına cəlb edilmələri, tədris üsulunun seçilməsi, bəzi təlim vasitələrinin hazırlanması və qiymətləndirmə əməliyyatları.

94. Ərəbcə danışmaqda uğur qazanmağa kömək edən amillər hansılardır?

Birinci - aşağıdakı mənfi düşüncələrdən və inanclardan qurtulun:

1. Ərəbcə danışmaq çətin bir işdir.
2. Ərəb dilini bilmirəm.
3. Mən ərəbcə danışdıqda həyəcanlanıram.
4. Danışdığım hər mövzuda ərəb dilini mənimsəməliyəm.
5. Səhv etməməliyəm.
6. Hər bir sualın təkəcə bir doğru cavabı var.
7. Ərəbcə asanlıqla və sürətlə danışmağım qeyri-mümkündür.
8. Ərəbcə danışmaqda uğur qazanmağım üçün qaydaların çoxunu əzbərləməliyəm.

İkinci- aşağıdakıları etməməyə çalışın:

- Söz və qayda kitablarını öyrənməyə başlamaq
- Özünüz və ya ərəb dili haqqında mənfi düşüncələrə sahib olmaq
- Qaydaları əzbər öyrənmək
- Ənənəvi proqramlarla ərəb dili təqdim edən təşkilatlara qoşulmaq

Üçüncü - qulaqlarınızı gözlərinizdən daha çox istifadə edin:

Ərəb dili öyrənmənin ilk mərhələlərində gözlərinizi dərs kitabının oxunmasında, sözlərin öyrənilməsində, qaydaların mənimsənilməsində istifadə edirsiniz. Bütün bunlar sizin danışmaq bacarığınızı inkişaf etdirməz. Sadəcə əvvəlcə qulaqlarınızla öyrənməyə çalışın. Qaydaları avtomatik funksional üsulla öyrənməyə çalışın.

Dördüncü- ərəblər danışarkən onlara diqqət etmək:

Televizorda, radioda, filmlərdə, ümumi münasibətlərdə (ziyafətlərdə, universitet söhbətlərində), xüsusi münasibətlərdə (ailəvi yığıncaqda), danışığ əsnasında əl və üz hərəkətlərinə diqqət edin.

Beşinci- ərəbcə danışmaq üçün hər bir fürsəti dəyərləndirməyə çalışın:

Tərəddüt etməyin və ya xəcalət çəkməyin.

95. Alış-veriş zamanı danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?

Zaman haqqında sual:

- Dükən/ticarət mərkəzi/bazar hansı saatda açılır?
- Dükən/ticarət mərkəzi/bazar nə vaxt açılır?

Malların/əşyaların qiymətləri haqqında sual:

- Zəhmət olmasa, bu neçəyədir?
- Üzr istəyirəm, buna nə qədər istəyirsiniz?
- Bu ucuzdur/münasibdir.
- Bu çox bahadır.

Ödəmə üsulları:

- Hesabı harada ödəyə bilərəm?
- Bank qəbzi ilə ödəyəcəyəm.
- Bank/ kredit kartı ilə ödəyəcəyəm.
- Mənə qəbzi verin, zəhmət olmasa.
- Şifrənizi daxil edin, zəhmət olmasa. Xahiş olunur gözləyin. Kartı çıxardın/ götürün. Məbləği götürün.

Şikayət və alınan malların geri qaytarılması:

- Bunu başqa bir ölçü ilə dəyişmək/qaytarmaq istəyirəm.
- Bu uyğun ölçü deyil.
- Bu cihaz işləmir.
- Pulumu geri ala bilərəmmi?

Ticarət mərkəzlərində gördüyümüz işarələr:

- Endirim/mövsüm endirimləri, dəyişim/ticarət mərkəzinin bağlanması səbəbilə böyük endirimlər.
- Birini alana digəri hədiyyə (pulsuz)/yarı qiymətinə/ dəyərinin yarısına.
- Ticarət mərkəzi bağlıdır.
- Ticarət mərkəzi açıqdır (24 saat).

96. Yemək vaxtı və restoranlarda danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?

Ofisiantın diqqətini cəlb etmək üçün nəzakətlə deyə bilərsiniz:

- Bağışlayın/ üzr istəyirəm/ zəhmət olmasa
- Bir az daha çörək/salat/su
- Mənə menyü/şirniyyat/ yeməkdən əvvəl iştahaçan bir şey verin, zəhmət olmasa.
- Əsas yemək hansıdır?
- Sevirsinizmi/üstün tutursunuzmu?
- Nə təklif edirsiniz? Təklif edirəm ki...

Hesabın ödənilməsi:

- Hesab, zəhmət olmasa
- Hesabı/qəbzi istəyirəm, zəhmət olmasa
- Bank kartıyla ödəyə bilərəmmi?
- Kredit kartlarını qəbul edirsinizmi? Nəqd formada ödəyim?
- Lazım olan məbləğ nə qədərdir?
- Qalıq nə qədərdir?

Yemək yeyərkən eşitdiyiniz və ya istifadə etdiyiniz ifadələr:

- Nuş olsun/ nuşican / halal xoşun
- Bunu dadın/ bunu sınayın
- Bu dadlıdır!
- Nə istəmişdiniz?
- Mən bunu istəməmişəm
- Bu yemək/ət/çay/düyü.... soyuqdur/istidir/ duzludur/ dadı acıdır/yaxşı deyil.

97. Səyahət zamanı istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?

Yaşayış yeri axtarışı:

- Mən otel/bina evi/ əşyalı mənzil/ yaşayış yeri axtarıram.
- Sizdə... siyahısı varmı?
- Mənim üçün tək çarpayılı/ iki çarpayılı otaq ayıra bilərsinizmi?

Şəhər ətrafında gəzinti:

- Sizdə şəhərin/bölgənin/görməli yerlərin xəritəsi varmı?
- Şəhərin mərkəzi/sərgi salonu/ muzey/ əsas alış-veriş məntəqəsi / bazar/ qatar stansiyası haradadır?
- Şəhərdəki ən yaxşı nəqliyyat vasitəsi nədir?
- Haradan maşın icarəyə götürə bilərəm?

Tədbirlər və şənliklər:

- Hazırda baş tutan idman tədbirləri/ mədəni tədbirlər/ sərgilər hansılardır?
- Burada hər hansı turlar/ turistik gəzintilər (qayıqla/qatarla və ya avtobusla) varmı?
- Sizdə turistik görməli yerlər/ mərkəzlər haqqında məlumat verən bukletlər varmı?

98. Şəxsi işlər haqqında danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?

Telefon nömrəsi:

- Cib telefonunun/ əlaqə telefonunun/ ev telefonunun nömrəsi nədir?
- Səninlə necə əlaqə saxlaya bilərəm?
- Faksının nömrəsi nədir?

Ünvan:

- Daimi/ müvəqqəti ünvanın nədir?
- Elektron poçtunu ("mail") verə bilərsənmi?
- Səninlə "facebook", "whatsapp" və "twitter" vasitəsilə əlaqə saxlaya bilərəmmi?

Yaş:

- Neçə yaşın var?
- Filankəs böyükdür/kiçikdir/ cavandır/ qocadır və s.

Maaş və hesablar:

- Gündəlik/həftəlik/ aylıq/ illik nə qədər alırsan/ qazanırsan?
- Gündəlik/həftəlik/aylıq/illik gəlirin nə qədərdir?
- Bank hesab nömrən nədir?
- Kredit kartlarının şifrəsini daxil et.

99. Ümumi işlər haqqında danışmaq istəyəndə istifadə edilən ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir?

Artıq, çox asan ümumi sualları cavablandırarkən bəzi çətinliklərlə qarşılaşmısınız. Bu kimi vəziyyətlərdə istifadə olunan ümumi suallar 3 tipik cavabla müşayiət olunur:

1. Nə işləyirsən? Peşən nədir? Vəzifən nədir?
 - Mən tələbəyəm/ müəlliməm / tibb işçisiyəm.
 - İndi işləmirəm/ işsizəm / işim yoxdur.
 - Mühəndis/həkim idim, indi təqaüdcüyəm və s.
2. Sən evlisən?
 - Bəli, mən evliyəm və uşaqlarım var.
 - Xeyr, mən dulam/ boşanmışam.
 - Xeyr, mən subayam.
3. Niyə ərəbcə öyrənirsən/təhsil alırsan?
 - Ərəblərlə ünsiyyət qurmaq üçün
 - Ərəb dünyasında işləmək üçün
 - “Quran” və Sünnəti anlamaq üçün
4. Ərəb dilini harada/necə öyrənmişən?
 - Təkbaşına, müəllimsiz öyrəndim.
 - Faydalı ərəb kanallarından/ ərəb filmlərindən / dostlardan öyrəndim.
 - Dillər Universitetində/ İnstitutunda öyrəndim.

5. Sənin köməyə ehtiyacın varmı? Necə xidmət edə bilərəm?

- Xeyr, sağol. Hər şey qaydasındadır.
- Bəli, sizdə bundan böyük ölçü varmı?
- Köynəyi yoxlamaq istəyirəm.

6. İşlər necədir?

- Şükür Allaha, istənilən kimidir.
- Yaxşı, ancaq kiçik bir problemimiz var.
- Fikir verməyə dəyməz.

100. Salamlaşmada və tanışlıqda ən geniş yayılmış ifadələr nələrdir? Yaşından, cinsindən və ya digər şeylərdən asılı olmayaraq tanış olduğum insanın əlini sıxmalıyam mı?

Salamlaşmadakı xüsusi adətlər və ənənələr bir mədəniyyətdən digərinə görə fərqlənir. Kişilər və qadınlar arasındakı salamlama qaydalarının fərqliliyi ilə əlaqəli olduqda, iş qəribə bir qarışıqlıq yarada bilər. Ərəb ölkələrində uzun ayrılıqdan sonra ailə və dostlar qucaqlaşır, bir-birlərinin yanaqlarından öpürlər, bir-birlərinin əllərini sıxırlar, heç kim heç kimə əyilmir, kişilər birinci dərəcəli qohumları deyilsə qadınların əlini sıxmırlar.

Geniş yayılmış salamlama ifadələrindən:

- Səhər: Sabahınız xeyir. Cavabında: Aqibətiniz xeyir.
- Axşam: Axşamınız xeyir. Cavabında: Aqibətiniz xeyir.
- Gecə sağollaşanda: Gecən xeyrə qalsın. Cavabında: Xeyrə qarşı.
- Birini salamlamaq üçün: Xoş gördük sizi.
- Biri ilə birbaşa üz-üzə və ya telefondan salamlamaq üçün: Xoş gördük və Salam.
- Sağollaşanda deyilir: Salamat qal. Cavabında: Salamat qal və həmçinin – Allah amanında
- Salam Aleykum- salamlama üsullarının ən geniş yayılmışıdır. Yuxarıdakıların heç birinə ehtiyac olmur. Hər zaman, hər vəziyyətdə mövqeyinə və ya rütbəsinə baxmadan hər bir şəxs üçün istifadə olunur.

Ədəbiyyat siyahısı

- **دايان لارسن فريمان:** أساليب ومبادئ في تدريس اللغة، ترجمة عائشة موسى السعيد، جامعة الملك سعود، الرياض، ١٩٩٧م.
- **رشدي أحمد طعيمة:** المرجع في تعليم اللغة العربية للناطقين بلغات أخرى، جامعة أم القرى.
- **رشدي أحمد طعيمة:** المهارات اللغوية (مستوياتها، تدريسها، صعوباتها)، دار الفكر العربي، القاهرة، ٢٠٠٤م.
- **رشدي أحمد طعيمة:** تعليم العربية لأغراض خاصة (مفاهيمه، أسسه، منهجياته)، ندوة تعليم اللغة العربية لأغراض خاصة، معهد الخرطوم الدولي للغة العربية، السودان، ٢٠٠٣م.
- **ابن سنان الخفاجي:** سر الفصاحة، دار الكتب العلمية، بيروت، ١٩٨٢م.
- **صبيح إبراهيم الصالح:** دراسات في فقه اللغة، دار العلم للملايين، ١٩٦٠م.
- **على أحمد مدكور، ورشدي أحمد طعيمة وإيمان أحمد هريدي:** المرجع في مناهج تعليم اللغة العربية للناطقين بلغات أخرى، دار الفكر العربي، القاهرة، ٢٠١٠م.
- **عمر سليمان ومحمود إسماعيل صيني:** الإملاء الوظيفي للمستوى المتوسط من غير الناطقين بالعربية، عمادة شؤون المكتبات، جامعة الملك سعود، ١٤١١هـ / ١٩٩١م.
- **محمد عبد الخالق، وخالد الدامغ:** الميسر في تطبيقات الاختبارات لمدرسي اللغات الأجنبية، ٢٠١٣م.
- **محمد علي حسن الصويركي:** أثر استخدام برنامج قائم على الألعاب اللغوية في تنمية الأنماط اللغوية ومهارات التعبير الشفوي لدى طلاب الصف الرابع الأساسي في الأردن، رسالة دكتوراه "غير منشورة"، كلية الدراسات التربوية العليا، جامعة عمان العربية للدراسات العليا.

- مختار الطاهر حسين: تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها في ضوء المناهج الحديثة، الدار العالمية للنشر والتوزيع، مصر ٢٠١١، ص ٦٧٣
- يوسف الخليفة أبوبكر: التدريب على أصوات اللغة العربية (دليل المعلم المركز القومي للمناهج والبحث التربوي، بخت الرضا، ١٤٣٠هـ - ٢٠٠٩م.
- Richards, J. (2011). Competence and performance in language teaching. Cambridge: Cambridge University Press.

Veb saytlar

- إحصائيات الانترنت العالمي
- عبد العزيز بن حميد الحميد: المعاجم العربية ومدارسها.
- علي إبراهيم محمد: أصل الكتابة العربية.
- مركز الشيخ زايد لتعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها

Kitab haqqında qısa məlumat

“Ərəb dilinə dair 100 sual” kitabının Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş nüsxəsi ərəb dili tədrisi kitabxanasına yeni və dəyərli bir töhvidir. Kitabın əsas məqsədi ərəb dili və onun mədəniyyəti ilə bağlı ən çox verilən və yayılmış suallara diqqət yetirməkdir. Akademiya bu sualların cavablarının aydın, sadə və mürəkkəblikdən uzaq bir üslubda təqdim edilməsinə xüsusi önəm vermişdir. Bununla yanaşı, cavablar qısa şəkildə hazırlanmış, istinadlardan minimum dərəcədə istifadə edilmiş və mənbələr kitabın sonunda göstərilmişdir.

Kitabın hazırlanmasında iştirak edən heyət bu sualları diqqətlə seçmək üçün çoxsaylı müzakirə iclasları keçirmiş, sorğular paylamış, mütəxəssislərlə məsləhətləşmiş və ərəb dilini öyrənən qeyri-ərəb şəxslərlə davamlı görüşlər təşkil etmişdir. Həmçinin layihə müvafiq komissiyalar və bir qrup tanınmış alim tərəfindən nəzərdən keçirilmişdir. Nəticədə, bu suallar ən çox yayılmış və cavablarına ehtiyac duyulan mövzuları əhatə edir, bu da ərəb dilini öyrənmək istəyənlər üçün məlumat əldə etməyi asanlaşdırır.

Bu kitab ərəb dili ilə bağlı sualların ilkin səviyyəsini təqdim edir. Gələcəkdə bu konsepsiyanı daha da dərinləşdirən və inkişaf etdirən yeni nəşrlərin hazırlanması planlaşdırılır, Allahın köməyi ilə, bu nəşrlər oxucuları ərəb dilini daha dərinlən öyrənməyə həvəsləndirəcəkdir.

Bu nəşr Akademiya tərəfindən hədiyyə olaraq təqdim edilir və onun çoxaldılmasına, çap edilib yayımlanmasına və ya kommersiya məqsədilə yayılmasına icazə verilmir.

النسخة العربية

9 786038 498330